

ŠUMARSKI LIST.

Br. 6. U Zagrebu dne 1. studena 1882. God. VI.

Prilozi za poviest šuma i šumskoga gospodarstva kod Hrvata

objelodanjuje Fran X. Kesterčanek.

XXI.

Spomenusmo, kako je oko uredjenja podložničkih odnošaja u Hrvatskoj i Slavoniji, nastojala prosvietljena vladavina Marije Terezije, ter kako seljačke pobune po Slavoniji i po Hrvatskoj, koje se dogodiše god. 1755.—6. radi nepravедna postupka nekotjih vlastela s njihovimi podložnici, sklonuše vladu, da urbarske odnošaje potanje uredi. — O tih napremica pako i potanje razpravljati želimo sada.

Prvi desetak godina vladanja carice Terezije, opaža se osobito nastojanje, da vlastela urede po nekoj mjeri selista i da se drže godišnji obračuni podložničkih daća. Tako izadje za Hrvatsku privremena urbarska regulacija god. 1755. Za Slavoniju pako izašla je sliedeće godine 1756. podpuna urbarska naredba, kako ju već spomenusmo, ter koja je ustanovila mjeru selista, podložničke pravice i dužnosti, uredjenje obćina i zabranila njeke zloporabe, koje su se bile uvriežile. Ova naredba jest potanja i dotjeranija izradba carske naredbe, koja je izašla već god. 1737. usljed seljačkih pobuna, nu nije se obdržavala po ylasteli. Ovaj urbar valjao se po Slavoniji, mimogredce budi spomenuto, sve do godine 1836., doćim su za Hrvatsku izdavan drugi propisi.

Tako se u zemlji našoj razviše dva dosta različna urbarska sustava, koje nisu niti zakoni od g. 1836.—1840. osjetljivo zbljižili ter se na ovaj dualizam moralo obazrieti i kasnije zakonarstvo.

Hrvatska se vlastela medjuto nemogoše složiti u tome, kako da se udesi stalno urbarsko uredjenje. Zato kad je ustrojeno posebno hrvatsko-slavonsko-dalmatinsko namjestničko vijeće izadje g. 1773. dvorski dekret, kojim je namjestničtvu objavljeno, da se ima privremeno uredjenje od godine 1755. zamieniti stalnim.

U tu svrhu odlučila je kraljica „da se sustavno i jednolično urbarsko uredjenje, koje već postoji u kraljevini Ugarskoj, ima uvesti i u gornjih trijuh županija Hrvatske.“

Uredjenje tih odnošaja medjutim slabo mogaše napredovati, jer su domaća vlastela bila novomu tomu uredjenju vrlo suprotivna, a bilo je i ozbiljnih sukoba medju carskim povjerenikom i vlastelom, te su neke osobe pozatvarane a neki seljaci u tvrdjave odpremljeni. Najviše su pako protiv tom uredjenju rovarili vlastelinski činovnici, šireć medju seljaci kriva mnjenja o novom uredjenju.

Prvo načelno previšnje rešenje, kojimi se imali u nas urbarni odnošaji urediti, potiče od g. 1775. a govori o mjeri selištah, o uračunavanju nekih zemalja kao vinograda, kolosjeka, grmlja i šuma u selište, o podvrgnuću t. z. predijalaca, desetinjaka i slobodnjaka pod obći sustav itd. Konačna je pako, previšnja naredba o redovitom urbarskom uredjenju Hrvatske izdane god. 1780.

Svim tim naredbam i zakonom koje jurve iztaknusmo, dodan je kasnije još čitav niz raznih naredaba, koje su izašle prigodice sve do godine 1836.

Rekosmo već prije da su sve važnije naredbe urbarske u nas izdane povodom seljačkih buna. Medju najvažnije naredbe napokon, koje su pod konac prošloga vieka, u tom pogledu izdane, spada nedvojbeno još i naredba od g. 1791. kojom je seljakom dozvoljeno da se stanovite uvjete mogu seliti. Tim je izrečena i opet osobna sloboda našeg seljačkog stališa. Toliko još mislimo, da je nužno spomenuti obzirom na obće narodnogospodarstvene odnošaje naroda našega pod konac prošloga vieka.

XXII.

Povratimo li se i opet na razmatranja obćeg stanja domovine naše koncem prošloga vieka, u političkom pogledu, to vidimo prije svega da reakcija, koja bje nastala u svih austrij-

skih zemljah po smrti cara Josipa II. nije mogla ni Hrvatske minuti.

U Hrvatskoj vidimo da najedanput nastaje dosad nevidjeno i nečuveno oduševljenje za Ugarsku i staru konstituciju. Mržnja na Niemce, njihovu upravu i jezik, stekla je očiti izraz u celom nam javnom životu. A suvremeni grof Adam Oršić pripovjeda „da se njemački nije smjelo govoriti već se po svud govorilo samo hrvatski.“ — Jednom riečju, narod se hrvatski stao po malo i opet buditi iz stoljetnog duševnog mrtvila, a sve i svaki se odsele nadao boljoj sreći domovine.

Nu u svem ovom mamurnom veselju javlja se i opet crna sjena, koja do mala zasjeni sav narod hrvatski. Kao što od velike vatre u daljinu samo iskre padaju, koje nemaju snage ter se lasno i brzo ugasnuti mogu, tako i od velikoga prevrata jednoga naroda k drugomu samo glavne lozinke dopiru bez prvobitne snage života. Rieči „sloboda“ i „bratinstvo“ preletiše do mala iz Francezke u Hrvatsku, al kolika razlika, u nas je sloboda samo plemstvu imala cvasti. Ta samo plemstvo je narod — bar tako je učio Verbözius. U Francezkoj su kidali robske verige s tiela puka, a u Hrvatskoj i Ugarskoj proklinju Josipa II. što je kmetovom slobode dao. Bratinstvo vječno s braćom preko Drave, imalo je utvrditi samo plemićku slobodu, da ju nikada više nijedan kralj neporuši. Samo da se plemstvo bori proti kralju i svakoj njegovoj samovolji, to je sva njihova sloboda!

Nu plod toga doživise otcī naši doskora, jer se već za kralja Franje II. Hrvatska počimlje smatrati pukom provincijom Ugarske.

U malo nastavši Austro-Francezki rat uništi nam cviet ljudstva, jer iz same hrvatske Krajine, izašlo je za onih osam godina ratovanja preko sto hiljada bojnika, od kojih četrdeset hiljada nikada više domovine svoje nevidješe. — Pak da nam se uz takove obstojnosti onda narodno blagostanje zemlje diže — da materijalno procvjeta! Nikada! — Uz to nam g. 1806. bojna sreća Napoleona Velikoga nanovo razkomada domovinu.

Požunskim mirom bo od g. 1805. dobije Francezka Dalmaciju, a mirom od 17. listopada 1810. u Schönbrunu i gornju Hrvatsku do Save.

Čim je prije bilo veće oduševljenje Hrvatah za obranu i domovine od Franceza, tim većom bjesnoćom vidimo, da uz-

kupi sada sav hrvatski narod s obe obale Save, videć kako mu vlastiti kralj razkida domovinu. Najviše je bolilo otce naše kada im kralj oglasio mir, ter izrekao, da je morao „njihovu zemlju žrtvovati na korist sveukupne monarkije.“

Uz to nastade g. 1816.—1819. po svoj Hrvatskoj grozni glad. Suvremenici pripovjedaju da je jedan vagan pšenice tih godinah bio u cieni do sedamdeset forintih! — U krajevih gdje nije bilo sgodnih puteva umirao bi narod od gladi. To je tužna slika domovine naše početkom devetnajstoga stoljeća t. j. sve do godine 1825. kad no napokon kralj Fraujo II. poslje četrnajst godina i opet sazva Ugarsko-Hrvatski sabor. Al kao što je prije narodnosti hrvatskoj prietila pogibelj germanizacije, tako nastaje sada nova velika pogibelj Hrvatom, od strane vlastitih im saveznika Mađjara, koji ih sve to većma pritiskuju, da prime mađjarski jezik u škole i urede kao jezik domovine!

U ovaj doista težki čas po narod naš, pojavi se i u Hrvata opet sveto i veliko čustvo narodnosti i to najprije kod plemenitijih hrvatskih mladića, koji su izvan domovine vidili istodobne uzore oduševljenja i prosvjete drugih naroda. Mladjahnim vrelinim srcem uzeše oni grliti ideju slavensku i u neizmjernosti slavenskoga svieta nadjoše prostrano polje za liepe slutnje naroda svoga; nadjoše novu snagu za onemogli u stoljetnoj borbi narod svoj, koji je bio već i zaboravio, da je i on grana velikom i moćnom slavenskom dubu!

Šapat i želja mladih ljudi neosta bez uspjeha, već posta do mala činom, jer eno već oko g. 1840. stvaraju se temelji za najveće djelo Hrvata devetnajstoga vieka, za osjeganje i ujamčenje svoje narodnosti!

Toliko o političkih i agrarnih odnošajih domovine naše na početku ovoga vieka. — Sad pako da se još osvrnemo u obće i na trgovačko gospodarske odnošaje u nas za to doba.

Ako Hrvatska uza sve spomenute zaprieke, obćenito ipak u gospodarstvenom pogledu, već od druge polovice prošlog stoljeća i napreduje, to vidimo ipak da je gospodarstvo u nas uvijek još manje više u istih onih tjelesnih granicah, kakovo vidismo, da je u obće za prošlih vjekova bilo.

Iztočna Hrvatska a osobito Srijem obiluju žitkom, a srijemsko vino već je ča od tridentinskog koncila svjetskog glasa — osobito pako gorice samostana Fruške gore.

Počamši od sedmogodišnjeg rata pako vidimo, da su i mali nu brzi i uztrajni graničarski konji i po ostaloj carevini poznati, a pod imenom turskih konjića dapače i predmet prilično živahne trgovine. Kakovo li je pako od sada bilo šumsko gospodarsko stanje u nas, od početka ovoga vieka pak sve do najnovijeg duševnog i narodnog preporoda Hrvatske god. 1861. razmatrati ćemo u sljedećem.

XXIII.

U djelu XIX. ovih razmatranja spomenusmo, da je g. 1787. za vojnu Krajinu uvedena t. z. kantonska uprava, a ujedno iztaknusmo na kratko i uajvažnije tim nastavše promjene obzirom na šumarstvo, dočim smo već i prije naglasili bili veliko obilje šuma u vojenoj Krajini. Umnažanjem pučanstva, ter utemeljenjem velikih i mnogobrojnih naselbina, rasla je sve to više potreba težatne zemlje, pak se zaoto češće i čitavi šumski predjeli izkrčiše. — Tadanje žiteljstvo obilijući šumama, niti ih trebalo niti umjelo čuvati. Slobodno uživanje šuma, za dugo je jošte potrajalo.

Ovelike krajiške prašume bijahu naravni zaklon mnogobrojnim za onda hajdučkim četam, tako da su se osobito i duž kordana oveći šumski djelovi znatno progaliti morali, samo da se sjegurnost donjekle poveća. — Kakovo li je pako bilo stanje a i gospodarenje po krajiških šuma prije g. 1787. svjedoče nam medju ostalim i navodi rečene naredbe, kao i u njoj spomenute kazni, za kvare i štete počinjene u buduće. I zbilja pošlo je bilo toli naopako, da je vlada već g. 1764. bila odlučila posvema zatrti koze, te da su onda tisuće koza što poklane što prodane. — Sustav kantonske uprave u Krajini potraja medju to samo 13 godina, ter bude sistemalnom naredbom od 17. rujna 1800 godine na novo preustrojen, imenito i šumarstvo u mnogome preuđešeno.

Prihodi koje je država iz krajiških šuma za onda dobivala, sastojahu ponajviše iz taxe, dobivene za raznovrstno gradjevno i gorivno drvo, za žirovinu, pašu, šišku, pepelarenje i smolarenje, zatim iz plaća za doznačnice i globa. Za da se šumski proizvodi ti bolje unovčiti mogu, odnosno za povisiti prihod iz krajiških šuma, budu izdane tečajem vremena raznolike naredbe manje veće važnosti, al budu osobito za gornju Krajinu i Pri-

morje uredjeni takodjer i posebni poveći državni drvodvori i to poimence u Kraljevici, Jablancu, Sv. Gjurgju i Sv. Ambrozn kraj Senja i u Pivilah.

Što se pako spomenutih raznolikih naredba tiće, to nam je spomenuti; Odpis od 29. lipnja 1812., kojim bi određeno kako valja postupati kod gulenje jalševine, ter bi ujedno naredjeno da se gulenjem kore imade početkom svibnja početi, a na stojećih se stablih samo onda smjela kora guliti ako li su dotična stabla ovako i onako već sjeći namijenjena bila. Isto tako bi naredbom od 5. prosinca g. 1815. uređjeno i davanje u zakup pepelarenja, pri čem bi zakupnina naredjena po centi dobivene pepeljike. Već i prije pako, bude usljed mnogobrojnih pritužba i izvidenja, naime god. 1804.—1805. sazvana posebna komisija koja je imala novo ustrojstvo Krajine izraditi. Na temelju izradbe tog povjerenstva bude na dne 1. studena g. 1807. onda izdan poznati temeljni zakonik Krajine koji se je uz njeke preinake, tamo sve do g. 1850. u krieposti uzdržao.

Da se pako uzmogne iz ovih šuma tobož po tada već poznatih načelih umnoga šumskoga gospodarstva i prostoru i bogatstvu uzrasta odgovarajući dobitak izvaditi. ter prema tomu dati i šume sjeći i pomladjivati, trebalo je ipak prije svega poznati im prostorinu i svak godišnji prirast t. j. s drugimi riečmi imala se je obaviti procjena krajiških šuma. — Tomu primjereno vidimo gdje već god. 1808. u Krajini začimlje novo premjerivanje, opisivanje i procjenivanje šuma i to ponajprije u otočkoj i ogulinskoj pukovnji, a zatim i po ostaloj banskoj, slavonskoj kao i banatskoj Krajini. Vrhovna upravna oblast (Hofkriegsrath) izdade naputak za procjenu šuma, tako da je i ova malo ne istodobno mogla započeti. Nu jedva što je osoblje počelo procjenu šuma obavljati uvidi vlada, da šumske pristojbe, kakove su tarifom od god. 1787. odmjerene bile, već neodgovaraju i to niti pogledom na sad postojeće prometne odnošaje, a niti obzirom na međjuto znatno poraslu absolutnu vrijednost drva, šuma kao i šumskih proizvoda u obće. Zato i bude za Krajinu već god. 1811. na 19. siečnja izdan novo izradjeni cienik za šumske proizvode tamošnjih šuma. — Cienik ovaj razlikuje prije svega lies i gradju, od inog gorivnog i užitnog drva, dieleć obćenito svaku ovih glavnih razvrstbina drva i opet u pet razreda kakvoće. Tako se n. pr. imalo plaćati za gradju

od stabala sa jačim promjerom od 15 palacah po kubičnu stopu jedrine u I. razredu kakvoće 12, u II. razredu 8, u III. razredu 6, u IV. razredu 4, a u V. razredu pako samo 2 krajcara srebra.

Za gorivno drvo pako ustanovljena bi svota za stari prostorni hvat, 6 stopa visine i 6 stopa duljine a 3 stope širine, za drvo I. razreda kakvoće sa 2 for. srebra, za II. razred sa 1 for. 30 kr., za III. razred sa 1 for., za IV. razred sa 40 kr. srebra, a za gorivo V. razreda vrstnoće sa 30 kr. u srebru. Pristojbe za sitno drvlje, potrebno za razne obrti i gospodarstvo, budu ustanovljene stranom po količini tovara običnih seljačkih kola, dotično po vozu, a stranom i opet po broju ili ti skupu.

Za paure pako ili ti provincialce t. j. žitelje iz banovine, koji bi željeli užitke krajiških šuma uživati, budu pristojbe, valjane za žitelje krajiške jedan put za svagda u dvostrukom iznosu ustanovljene. — Ovaj šumski cjenik bude izdan i proglašen na temelju §. 110. temeljnoga zakonika Krajine od godine 1807.

Prema ustanovam članka IV. rečenog zakonika, koji o zemljarini govori, naredjuje se medju ostalim i sljedeće spomena vriedno; „Za pokriće nutarnjih potreba vojne Krajine a poglavito da se krajiški tereti skopćani s izplaćivanjem službene pristojbe za mondu (carsku) pravednije izravnaју, dužan je svaki posjednik u Krajini od svoga zemljišnoga prihoda, u koliko nije od toga naročito oprošten, prinositi u gotovom u krajišku blagajnu, stanoviti porez (§. 140.). I to od svake rali (jutra) posjeda po 1600 četvornih hvatih i polag razreda vrstnoće tla i prihoda:

Od oranica i livada.

U karlovačkom generalatu.....	20	16	i 12 kr. srebra
„ varaždinskom „	30	26	i 20 „ „
„ banskom „	27	22	i 16 „ „
„ gradiškoj pukovniji	28	24	i 18 „ „
„ brodskoj i varažd. pukovniji	30	26	i 20 „ „
Od voćnjaka i vinograda.	od voćnjaka		od vinograda
U karlovačkom generalatu.....	30 kr.		1 for. srebra
„ varaždinskom generalatu.....	40 „		1 „ 30 kr.

U banovačkoj krajini	35 kr.	1 for. 30 kr.
„ slavonskoj krajini	40 „	1 „ 30 „

Isto tako naredjuje i §. 142. da svi ostali posjednici koji nespadaju u prosti krajiški stališ ili nisu naročito oslobođeni, plaćaju dvostruku gore naznačenu izmjeru. Gori spomenutom izmjerom bude izkazano u vojenoj Krajini 1312'417 ralih šumske površine.

Ovaj temeljni zakonik bude međjutim kasnije sa više naredba popunjen, odnosno svrsi shodno preinačivan. Tako bude naredjeno odpisom od 9. kolovoza 1820. god. točnije kako li valja postupati kod prodaje drva po šumskoj taksi. Odpisom od 27. srpnja 1826. pako izdan bi naputak za vodjenje šumarskih računa, dočim bi i opet odpisom od 3. studena g. 1827. naredjeno da se granjevina nejma uračunati kod obračunavanja jedrine stabala. Postupak doznačivanja i izdavanja drva bude uređen privremeno odpisi od 31. ožujka 1831. god. i 29. listopada 1838. godine, te najstrožije naloženo da se šumsko doznačni čekić nesmije ostavljati kod lugarskog osoblja.

A već odpisom od 5. ožujka 1825. odredjena bi globa za šumske prekršaje i kvar, za krajišnike u četverostrukom, a za provincialce u osmerostrukom iznosu takse, a osim toga imao je krivac još i štetu nadoknaditi. Odpisom od 20. svibnja g. 1829. pako dozvoljeno bi, da se oni koji bi učinili kakav šumski kvar a nebi imali čime odštetu platiti, mogu takodjer i tjelesno kazniti. — Isto tako bi odpisom od 5. svibnja 1836. god. naredjeno, da šumska pašnja bar osam dana prije nego li se krmad na žirenje u šume natjera prestati ima, dočim je odpis od 16. lipnja 1834. god. shodna naredio glede skupljanja i prodaje siške.

Za svesti pako sve te nuredbe u njeku sustavnu ciel, bude 18. studena 1839. izdan posebni „šumarski naputak za vojnu Krajinu.“ Ovaj je osim jur spomenutih činjenica još i sljedeće važnije odredbe sadržavao. — Prije svega bude točno ustanovljen djelokrug pojedinih šumarsko upravnih oblasti i organa. — Doba sječe bude ustanovljena od 11. studena do 19. ožujka, t. j. dobom od Martinja do Josipova, a tko do ovoga vremena nebi doznačena mu drva izvezo, izgubi pravo vlasništva, isto tako bude naputkom točno ustanovljeno kako valja postupati kod smolarenja borja i smreka, koje nisu za gradju sposobne.

— Smola se od lipnja do kolovoza imade posakupiti. — Toli smolarenje koli i gulenje kore već se nejma u vlastitoj režiji izvajati, nego u zakup davati. Paša za pčele imala je odsele biti slobodna samo za krajišnike, dočim provincialci za nju po taksi plaćati imadu.

Glede stelje pako bude izdana posebna naredba (1840.), po kojoj bi ustanovljeno i to, da se krajišnikom za domaću porabu nuždna stelja iz visokih šuma, bezuvjetno dozvoliti ima. Istim naputkom (od god. 1839.) budu ujedno uređeni za banatsko-ilirsku pukovniju posebni šumarski uredi, koji bi povjeren posao ošumljivanja banatskih pešćara, t. z. Sandbindungs-Geschäfts-Leitung. — Isto se tako loženje vatre po šumama počam od 24. travnja do 16. listopada najstrožije zabranilo. U koliko je pako u obće iz dotičnog naputka u celosti razabrati moći, bilo je od sada šumarstvo Krajine posve primjereno tadanjem stanju šumarstva uređeno.

Tako da je već god. 1841. mogao nadšumar Franjo Šporer u predgovoru svojega djela „Das Forstwesen“ medju ostalim i spomenuti: „Und wohl schwerlich wird eine Provinz in Oesterreich aufzuweisen sein welche sich dessen rühmen könnte, der grösste Theil ihrer Forstbeamten sei auf Kosten des Staates vollkommen ausgebildet worden, wie dieses bei der Militärgrenze der Fall ist.“ Zaključujuć time ta razmatranja u ovome poglavju, spomenuti nam je samo još obzirom na odnošaje lova u Krajini, da je lov u obće na temelju ustanovah (§§. 119. i 120. kantonskog regulativa) i nadalje bio slobodan za sve krajišnike, samo što bje naredjena obća zabrana od ožujka do listopada i u koliko se još i odpisom od 13. srpnja 1826. godine zabranilo u Krajini držanje hrtova za lov.

XXIV.

Kao što spomenusmo izgubi Austrija po znamenitoj trocarskoj bitci kod Slavkova, na dne 2. prosinca 1805. Požunskim mirom Dalmaciju. Zauzev Napoleon tu zemlju posveti joj svu svoju brigu i skrb, a sreću svakog Hrvata mora goditi razgledajuć se Dalmacijom za francezke vladavine.

Glavnim providurom zemlje imenova Veliki car mletčanina Vicka Dandula, koji se u malo predstavi zemlji kao otac i prijatelj. Uprava zemlje imala je po njegovoj osnovi niknuti

iz krila njezina i doći u ruke najboljih sinova zemlje. Prije svega mu pako bijaše skrb uzdignuti i na novo uzkrisnuti jur propalu trgovinu njekoč toli bogatih trgovačkih dalmatinskih gradova, stoga im povrati i opet sva stara prava i slobostine, nu brez umišljenih plemićkih privilegija. Seljak dalmatinski posta i opet slobodan vlastnik svoje zemlje. U obće moramo priznati već unapred, da ono što je Francezka već prve godine pokušala za razevat materijalni ove zemlje, toga druge Euro-pejske države krećuće se polaganim korakom po starom redu i običaju nebi bile kadre niti zamisliti.

U Spljetu otvori se akademija za poljodeljstvo, obrt i trgovinu, a vještaci iz Italije budu pozvani da upućuju narod u vrtljarstvu i poljodeljstvu. Uz to se je nastojalo državnimi nagradami promicati iz nova sadjenje šuma, loze, krumpira itd.

Nove tvornice podigoše se na svih krajevih zemlje i da-doše im se osobite povlasti, mnoge daće budu ukinute samo da se podigne promet i trgovina, a najglavnije još i sada ceste diljem kroz Dalmaciju sagrađi Francezka vlada. Uz slobodne sajmove u gradovih osjiguraše Francezi i trgovinu s Bosnom, utemeljiv posebne konsularske urede. Škole utemeljiše po svih gradovih i to na toliko, da se broj srednjih učilišta od Napoleonskih vremena sve do danas nije pomnožao itd. Sve to zapoće plemeniti Dandulo, ostaviv si tako u narodu našem ne-umrlo ime a državi Francezkoj redku slavu, da je novopoko-renu zemlju do sreće i procvata kušala podići. A kao što si taj bezsmrtnik neumrle zasluge po obće kulturni razvoj dalmatinske Hrvatske stekao, tako si steće napose i liepih zasluga oko unapredjenja šumarstva tamošnjega. Da se naime preprieči dalnje ogolećivanje zemlje i nebi li se možda goljeti dalmatinskog primorja i opet pošumile izdade mjeseca veljače g. 1808. naredbu kojom nalaže, da svaka občina u roku od dva mjeseca primjerenu površinu zemljišta kamenim zidom ogradi, da se budu i opet uzmgli starovječni „sveti gajevi“ zasaditi.

Da se taj posao pospješ i obeća onim, koji spomenutom nalogu najprije zadovolje znamenite nagrade, u iznosu od 800, 500 i 300 lira. Nu nije si Francezka vlada samo po Dalmatinsku hrvatsku neumrlih zasluga stekla, već i po sve ostale hrvatske krajeve, koji no joj god. 1810. Schönbrunskim mirom dopadoše, ter iz kojih zemalja ukupno Napolen „Ilirsko kra-

ljestvo“ osnova, pod upravom maršala Augusta Marmonta, s prijevkom „duc de Raguse“ kao podkralja ove zemlje.

Novo kraljevstvo imalo je pako po samih riečih Napoleona biti „straža postavljena pred vrata Beča.“ A posao uljudbe tih hrvatskih zemalja, koju je Dandulo toli liepo začeo, nastavi koliko moguće još sjajnije Marmont.

I njemu bijaše skrb da uzdigne blagostanje zemlje podignućem trgovine, ratarstva al navlastito još i uvođenjem obćeg šumskog zakona. Da se pako bude zakon i obdržavao, vidimo gdje za Zadar imenuje čak i posebnog nadzornika šumarstva, komu bude dodieljen potrební broj povjerenika i šumskih stražara t. j. obćinskih lugara. Za uzgojiti domaći šumarski stališ šalje vlada dva mlada hrvata (Berkića i Fremda) u Nancy da uče šumarske znanosti.

Spomena vriedna je nadalje i gubernatorska naredba, izdana za svu Iliriju na dne 11. kolovoza 1811. po „Conservateur General des Eaux et Forets“, u kojoj su sadržani i uvjeti i postupak prodaje drya, po državnih šumah medju koje spadahu takodjer i šume Fužinske. Buduć da su baš u tih šuma od strane trgovaca drva silne štete činjene, to ova naredba sadržaje takodjer i naputke kako se ima u buduće obavljati sjeća šuma i kako se ima lies izvažati. Možemo napokon i to još spomenuti da se iz pisama one dobe jasno razabire, da šumarsko osoblje u obće nije vrsilo svojih dužnostih, dapače da je baš na njih veliki dio krivnje, što je danas u njekih stranah Fužinske gospoštije kraš toli mah preoteo. Nu nedvojbeno ide najveća krivnja samo žiteljstvo tih krajeva jer je paleć ugljen i vapno i pepelareći po primorskih šuma bez ograničenja i pod zaštitom danih povlastih izvažalo i sjeklo drvo po volji, i ne samo za se no i za druge i za prodaju. Iztraživanja po fužinskom archivu dokazaše nadalje, da su susjedno žiteljstvo, a i kupci i drvotržci svoja prava i povlasti u veliko zlorabili, dapače je poznato da su njekoji njih, na uštrb države i ista svoja medjašna zemljišta šumskim tlom povećavali, negledeć i na mnogobrojne kradje brodovnog i inog liesa, kojimi se tatbinami u to doba pojedine obitelji po gotovo hranile. Toga radi je već i g. 1810. po francezkoj vladi preduzeta temeljita reorganizacija šumarskog osoblja fužinskog dobra, pa je to i dokazalo, da dosadanje osoblje zadaći si doraslo nije, ujedno bude strogo na-

loženo utjerivanje globa za šumske kvarove, a i broj čuvarskog osoblja bje znatno povećan. A kasnije bude i istoj žandarmeriji naloženo, da posreduje kod utjerivanja šumskih globa, dapače i istim kriminalom zagroženo, ne bi li se tim bar po nešto učinio kraj vandalizmu.

Godine 1812. u prosincu morade maršalat u Ljubljani u prkos tomu iznova izdati naredbu, da je šumskom uredu slobodno istu ovrhu voditi, da utjera globe za šumske štete. Po tom vidimo dakle, da je u obće tužno bilo stanje naših primorskih šuma u to doba, ter da velikim zloporabam nije niti još onda bio kraj, kad no francezka vlada, i svoj (u francezkoj u krieposti stojeći) zakon i na Ilirske zemlje protegnu. Suvremenici pako jednodušno hvale uzor gospodarenje sa šumama u to doba francezke vladavine u domovini našoj. Od svih tih plemenitih nastojanja, ipak je slabo narod hrvatski crpio koristi — sedam bo godina francezke vladavine, prekratko bje vrijeme, da bi se naše opušeće gore primorja iz nova okititi mogle pod njezinom zaštitom, a jedva što je god. 1814. Ilirija opet Austriji vraćena, ukinute su sve, ma i koli koristonosne po narod naš francezke uredbe i zakoni — al ipak uspomene na liepe ove dane n narodu našem nemogoše za nikad izbrisati.

XXV.

Prije nego li predjemo na dalnja razmatranja o razvoju obćeg gospodarstva, a šumarstva napose u nas, valja da se upoznamo, bar u najglaynijih crtah i sa obćim stanjem šumarstva u onih zemljah, koje najviše na najnoviji kulturni razvoj Hrvatske uticahu, a te zemlje su Austrija i Njemačka. Njemačko obiležje monarkije naše već je kroz više vjekova uzrokom, da se je u Austriji obće gospodarska kao i šumarska kultura zajedno s onom Njemačkih zemalja stvarala i razvijala, razlikujući se od ove jedino mjestnimi obiležji uporabe.

Govoreći dakle o jednoj moramo se i nehotice obazrieti i na drugu. Razmatramo li pako prije svega povjestni razvoj šumarstva u Austriji, to vidimo da je moralo biti brez dvojbe od osobite važnosti i upliva po nas Hryate, razvoj samostalnih šumarskih učilišta, jer nas izkustvo uči da su baš na ovih zavodih i prvi hrvatski šumari svoju strukovnu naobrazbu stekli. A kao što svakud tako vidimo i u ovoj monarkiji, da se po-

treba posebnih šumarskih učilišta počimaše tek ondu osjećati, kad je bilo šumarstvo već prevalilo prag najprimitivnije empirije i lovstva.

Medju svimi pako zemljami vidimo da su baš veleposjednici sjeverozapadnih u kulturi nam naprednijih zemalja monarkije, prvi naučili cijeniti i važnost šumarsko gospodarskog stališa, a zato i nalazimo u njih i prve šumarske škole.

Već godine 1800. vidimo gdje si česki velikaš knez Švarcenberg u Krumavi, podiga neku vrst šumarskog obrazovališta, a malo kasnije nasliedi mu primjer i knez Lichtenstein utemeljiv u Eisgrubu šumarsku školu. Naravno da su ti zavodi već u svom osnutku nosili biljeg privatnih škola, namijenjenih jedino uzgoju vlasniku potrebnog šumarskog, ponajpače pako lovačkog osoblja. Nu već do mala opažamo da primjer tih velikaša i u ostalih zemljah i šumskih posjednika odziva nalazi, ter da se i oni do mala već skupljaju u zajednice stvarajući učilišta, u kojih bi si dali zajedničkim prinosi mlad naraštaj za šumarsko osoblje uzgajati. Naravno da ni država nemogaše zaostati, ona bo kao najbogatiji i prvi posjednik šuma trebaše mnogo a trebaše i vještog šumarskog osoblja, dakle i zavoda za uzgoj i naobrazbu. I tako vidimo gdje kralj Franjo II. godine 1805. kod c. kr. nadšumarije u Purkersdorfu kraj Beča utemeljio njeku vrst šumarskog obrazovališta, koji se zavod već za prvih godina obstanka toliko razširio, da su već godine 1807. tri učiteljske sile tamo potrebno naučale. A već godine 1808. vidimo gdje prof. Dr. Hinko Vilkins i na jur godine 1770. utemeljenoj rudarskoj školi u ugarskom Šemnicu, i šumarske predmete pitomcem predaje, što je tim važnije bilo što su šume i državni rudnici, za onda a i kasnije još dugo pod zajedničkom vrhovnom upravom stajale. Uvidiv pako bečka vlada da šumarska škola u Purkersdorfu nemože takova kakova bje, za dugo potrebam oiele ogromne carevine odgovarati, premjesti zavod u nedaleki i prostrani bivši Augustinski manastir u Mariabrunnu, podigav ujedno godine 1808. zavod na javno c. kr. šumarsko učilište.

Od ovoga časa možemo smatrati zavod ovaj vrlo i maticom austrijskog šumarskog stališa, a napose i odgojištem naših hrvatskih šumarskih odličnika poput Franje Sporera i m. d. Zavod je bio na vojničku uredjen, pitomci stano-

vali bi u samom zavodu, a u dvo, dotično trogodišnjem naukovanju dobivali bi potrebnu šumarsku naobrazbu.

Kako je naravno njemački jezik bio naukovnim, to su se svi proizvodi, za onda baš u najljepšem se razvoju nalazeće njemačke šumarske književnosti, ne samo rabiti i učiti mogli, no i sve po svem njemačkom svijetu skupljeno iskustvo na polju šumskog gospodarstva usvajati i poprimati. Nauke Hartiga, Pfeila, Cotte, Burgsdorfa, Heyera, Königa i svih inih kapaciteta na polju šumarstva i znamenitih njemačkih šumara, postanu tako doskora i svojinom bivših pitomaca Mariabrunskog zavoda i austrijskih šumskih gospodara. Imena professorah zavoda pako, kao što su I. Šmid, L. Grabner, I. Newald, G. Vinkler, J. Wesely, F. Grosbauer i C. Breyman, svakomu naobraženomu šumaru predobro su znana. Vrstne te učiteljske sile doprinieše, da bje dobar glas Mariabrunske šumarske škole za dugo i daleko izvan granica ove monarkije poznat i cijenjen. Među ravnatelji zavoda nalazimo pako (god. 1840.—1855.) takodjer i rođena hrvata krajišnika Franju Kegelnä.

Kako se je bečka vlada, za onda još osobito mnogo za vojnu Krajinu i toli znamenite krajiške nam šume zanimala, nije ni čudo, da već među prvimi pitomci rečenog zavoda i krajišnike hrvate nahodimo. Franjo Šporer, Antun Tomić, Josip Etinger, Adolf Danhelovsky, Emil Durst, Dragutin Kadić, Mio Vrbanić, Franjo Čordašić, Antun Šranković, Ferdo Zikmundovski itd. sami su pitomci bivše Mariabrunske akademije. Uz Mariabrunsku školu, još nam je iztaknuti i Šemničku šumarsku školu, koja nam takodjer liep broj i baš valjanih hrvatskih šumara uzgojila.

Utemeljenjem tih zavoda stvoren bi tek pravi temelj racionalnom šumarstvu, po svih austrijskih zemlja, a od sada tek vidimo da se i u nas počimlje šumarsko gospodarski stališ do njeke obće državne važnosti uzpinjati. C. Liebich, L. Grabner, J. Feistmantel i J. Vesely polože temelj austro-njemačkoj šumarskoj literaturi. A godine 1832. vidimo gdje Emil André (kasnije i počastni predsjednik prvog hrvatskog šumarskog društva), počeo izdavati u Pešti prvi strukovni šumarski list naše monarkije, pod naslovom „forstökonomische Neuigkeiten“, u kojemu mnogo baš i vrlo zanimivih članaka i o hrvatsko šumarskih odnosajih nalazimo, opisano osobito po domaćih nam

šumarih F. Šporeru i Drag. Kosu. U Českoj pako, već g. 1824. Christof Liebieh stao izdavati obće šumarske novine pod naslovom „Aufmerksamere Forstmann“. Mimogredce budi spomenuto da jedne i druge te novine prestaju izlaziti već g. 1848. usljed nastavih odnošaja u monarkiji.

Time bismo bili u kratko spomenuli najvažnije o razvoju šumarstva u monarkiji našoj tečajem prve polovice XIX. nam vjeka. Naglasismo, da naše šumarstvo u celosti nije različno od onoga u Njemačkih zemlja, a to već iz razloga toga, što se njemačko šumarsko-gospodarska nauka, može u obće smatrati roditeljicom sveg europejskog šumarstva. Nu ako i jest njemačka znanost podlogom i današnjem nam hrvatskom šumarstvu, to se isto kasnije ipak samostalno dalje razvijalo i razvija, akoprem nam tek budućnost pravi hrvatsko šumarski živalj stvoriti ima.

Kako i na koji se to način do sada u nas mislilo postići, i u koliko se je možda već i postignulo, upoznati ćemo u sljedećih razmatranjih, proučavajući najnoviji razvoj šumarstva u Hrvatskoj.

O s v r t

na dojakošnji uspjeh radnjah kataстера zemljarskoga u bivšoj vojnoj Krajini.

Buduć, da su radnje, o uredbi zemljarskog kataстера, u bivšoj Krajini već malo ne kraju privedene, ter tako moguće i njeki pregled istih prema procienbenim kotarom i pojedinim mjestnim obćinama, to je time moguće upoznati, takodjer i čiste prihode, kako pojedinoga kotara, kao i pojedinih težatbenih vrstih tla, te prema tomu i odsjeći, — bar aproximativno i budući iznos poreza.

Za sedam godinah, dakle primakosmo se kraju, prvoga odsjeka, ovog u njegovih posliedicah preznamenitog djela, toli po narodno gotpodarstvo kao i unapredni mu obstanak, do „procienne“ (lokalizacije).

Kr. katastralno ravnateljstvo za bivšu Krajinu u Zagrebu, da omogući i olakša ukupni pregled, složilo je za svaki procienbeni kotar po mjestnih obćina i vrsti težatbe, skrižaljku o predbježnih razredih čistoga dohodka, te skrižaljku uvrstba pripadajućega zemljišta u ove razrede s izračunanim čistim prihodom,

pa je ove skrižaljke razdijelilo članovom kotarskih povjerenstvih, prigodom sjednica, obdržavanih ovoga mjeseca.

Polag ovoga glavnoga pregleda ukazuju se privremeno sastavljeni čisti dohodci, naročito za šumsko tlo, u pojedinim procienbenih kotarih, kako nam to priležaća skrižaljka A. kaže.

I. Ovi čisti dohodci sastavljeni su: Na temelju skrižaljka o dohodku, služećih kod katastralne šumske procjene, (vidi skrižaljku B.).

II. Na temelju ustanovah §. 18. p. g. zakona čl. VII. od godine 1875., o regulaciji zemljarine, koji propisuje, da se kod izračunavanja gospodarstvenih troškova imade uzeti prosjek 6 godišnjeg razdoblja, od godine 1867—1872.; — te na temelju §. 19. koj ustanovljuje, da se ciena drva i ostalih šumskih proizvoda imade uzeti od prosjeka dvadesetgodišnjega razdoblja, (od god. 1855—1874.), obstojalih ciena, bez svakog uztega.

Na temelju ovih ustanova izračunali su se u procienbenom kotaru broj VIII. Kostajnica, kod državnog šumskog ureda izvadjeni, ogojni troškovi, po jutru i godini sa 10 nč., upravni i obranbeni troškovi pako sa 22 novč.

Ciena drva ustanovljena bje za hrast;

za tvorivo drvo, sa 2.85, 1.80, 1.00, dakle poprečno sa for. 2.50.

Ciepanice: 0.33, 0.20, 0.10; — 0.25.

Klipovina: 0.15, 0.10, 0.08; — 0.12.

Za buku:

Tvorivo drvo for. 0.95, 0.60 ili poprečno 0.90.

Ciepanice: 0.40, 0.20; — 0.30.

Klipovina: 0.31, 0.12; — 0.22

Razredba vrsti pako, ovako bje izvidjena:

Za hrast:

II. stojbinska vrstnoća: 40% tvoriva, 40% ciepanica, 20% klipovine;

III. stojbinska vrstnoća: 32% tvoriva, 38% ciepanica, 40% klipovine;

IV. stojbinska vrstnoća: 25% tvoriva, 35% ciepanica, 40% klipovine.

Za buku:

II. stojbinska vrstnoća: 20% tvoriva, 60% ciepanica, 20% klipovine;

A. Predhodna ljestvica čista prihoda katastralnih ukružja bivše vojne krajine.

Procienbeni kotar		Popriečno						Š u m e										Popriečna gospodar- stvenih vrsti težahe Glavna poprieč- nina	
		oranišce	vrtovi	livade	vinogradi	pašnjaci	tršnice	r a z r e d								popriečno			
								1	2	3	4	5	6	7	8				
Teknući broj	N a z i v	n o v č i ć a																	
I.	Gračac	63	353	70	180	5	—	95	45	35	25	16	10	4	—	17	30	21	
II.	Gospić	65	328	113	180	11	—	100	70	45	35	25	18	10	4	20	41	33	
III.	Korenica	93	420	92	180	6	—	150	100	65	40	30	20	10	4	29	55	41	
IV.	Otočac	131	657	116	279	11	—	160	120	90	65	50	40	20	4	55	72	62	
V.	Ogulin	148	425	85	260	23	—	160	120	90	65	50	30	20	4	58	91	76	
VI.	Slun	163	487	288	364	42	—	180	140	100	60	45	35	18	8	48	58	55	
VII.	Glina	149	504	255	560	18	—	120	90	50	35	18	8	—	—	34	139	108	
VIII.	Kostajnica	218	867	476	486	39	—	190	160	120	85	75	45	30	20	73	238	166	
IX.	Nova Gradiska	320	1026	578	752	99	—	190	160	130	100	80	50	30	20	109	345	251	
X.	Brod	436	1006	430	980	90	—	210	180	150	140	120	100	60	30	130	365	309	
XI.	Vinkovci	528	1355	633	897	109	—	230	210	190	150	140	130	100	—	192	528	418	
XII.	Mitrovica	569	1055	429	700	114	250	260	230	210	190	170	140	130	120	199	466	375	
XIII.	Zemun	671	1132	397	1374	279	306	250	200	170	140	120	100	90	60	140	576	534	

B. Skrizaljka za procieniu šumâ
uporabivu kod katastralne procjene zemljarine, podlogom obîčnog gospodarenja za ral i godinu.

Vrst uzgoja vrst drvija i ob- hodnja	Poprečni prihod na drvu po godini i rali, uključivo međugodnog dohodka, ali izključivo klica i panjevine						Od predstojećeg poprečnog drvnog dohodka otpada na		Klice	Panjevine	Kod uporabive drvne gromade dolazeći gubitak na		
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	gije-pano drvo	iz-metke i klipove	ako je unovčivo uračunava se sa sljedećim postotci		iz-radbi i kori	pravljenja	
	naj-bolja	dobra	sred-nja	slaba	zlo-česta	naj-gorja							
	s t o j b i n a						p o s t o t o c i						
	kubični metar												
Visoka šuma:													
hrast sa 120—180 god. obhodnjom	3'0	2'5	2'0	1'5	1'0	0'5	75—55 25—45	5	15	13	—	—	
bukve sa 90—140 "	3'2	2'6	2'0	1'4	0'8	0'2	80—55 20—45	8	12	8	6—22	—	
smreke i jela sa 80—120 god. obhodnjom	5'0	4'1	3'2	2'3	1'4	0'4	90—80 10—20	3	12	12	10—20	—	
bori i ariši sa 60—120 " "	3'6	3'0	2'4	1'8	1'2	0'3	90—80 10—20	4	11	16	—	—	
johle i topole sa 40—80 " "	2'8	2'3	1'8	1'3	0'8	0'3	75—65 25—35	5	5	10	—	—	
Nizka šuma:													
hrasti, bukve i grabri sa 10—60 g. obhoda.	2'4	2'0	1'6	1'2	0'8	0'4	35—0 65—100 10—30	—	—	9	—	—	
topole, vrbe, johle i breza 15—40 " "	4'4	3'6	2'8	2'0	1'2	0'4	40—0 60—100 10—30	—	—	12	—	—	

III. stojbinska vrstnoća: 10% tvoriva, 70% ciepanica, 20% klipovine;

IV. stojbinska vrstnoća: 70% ciepanica, 30% klipovine.

Nuzgredni užiteci izračunati su po jutru i godini: za pašu 5 novč., za žirovinu hrastovu 12 novč., za bukovu žirovinu 8 novč., za šišku 0.04 novč.

Na temelju ovih izvida i skrižaljka o dohodku, sastavljena je i sljedeća skrižaljka čistoga dohodka: (Vidi priloženu skrižaljku C.)

Brojevi su najjasnije govoreće činjenice, samo da se, žali-bog, u obće slabo uvažavaju, jer ili da odkrivaju neugodne istine, ili se pako pravo netumače.

Pokušajmo s toga razgledati, na koliko će navedene brojke uplivati na šumski dohodak?

Kako se pogovara, iznositi će u buduće zemljarski porez, izključiv ostale državne namete, 20% od čistoga dohodka, akoprem se nadaju, da bi moglo pasti i na 15%?

Polag ovih obielodanjenih skrižaljka o čistom dohodku iznosi ukupni čisti dohodak svih vrstih težatbe za VIII. kotar 380.601 for., od toga čisti dohodak šumah 75.946 for. ili 19.9% od prvoga. Prema tomu nositi će u ovom kotaru šumsko tlo 19.9, a ostale nekretnine 80.1% ukupnoga zemljarskoga poreza, dakle u razmjeru 1 : 4 kontribuirati, dočim faktično među spomenutimi vrstmi težatbe, sljedeće razmjerje postoji 1 : 1.2, (101.900 jutarah šume, a 127.405 jutarah ostaloga gospodarstvenoga zemljišta.)

Promotrimo li nadalje sadašnji način oporezovanja u bivšoj Krajini, za da si stvorimo sud o uplivu budućega oporezovanja prama današnjemu, to vidimo, da su polag zakona o uredjenju služnostih za bivšu Krajinu, od 8. lipnja 1881., razdijeljene državne i imovno-obćinske šume baš radi oporezovanja u razrede, ter je plaćano poreza po austr. jutru (1600 □"), u savskih nizinah petrovaradinske i brodske pukovnije (za hrastove šume od lužnjaka) 30 nč.; za šume u posavini i pokupju, ležeće u obdžaloj gradiškoj, I. i II. banskoj, te slunjskoj pukovniji (većinom kitnjak hrast) 25 novč., za šume, ležeće u gorskih predielih, 10 novč., a za šume ogulinske, otočke i ličke pukovnije (većinom čisti bukvice) 8 novč.

Zemljarski porez za ine nekretnine bio je trovrstan, i to :

C. Kostajnica VII.

Ljestvica čista priroda za šume

[illegible]

1. Jednostavni porez od zemlje, kojega plaćahu oni žitelji, koji su bili konskribirani kao krajišnici, negledeć na to, da li su živili u zadruzi ili ne, nadalje trgovci, zanatlije, častnici, činovnici i nadničari, koji su bili ovlašteni samo na ograničeni zemljišni posjed, a bijahu u pogledu mužkih članova svoje porodice novačenju podvrženi.

2. Viši porez, što ga do sada povlašteni pojedinci zemljišta plaćati imadu, kamo spadaju žitelji gradova i žitelji civilnoga diela zemlje.

3. Osebni porez, što ga plaćati imade katoličko, zatim grčko-iztočno svetovno i redovničko svećenstvo, kao i patrijarha karlovački, od onoga zemljišnoga posjeda, koji nije u kongruu uračunan, ili za uzdržavanje konja odmjeran. Prema ovomu odmjeran bje porez zemljišni po jutru (1600 □^o), kako sledi:

Za posjednika zem- ljišta vrsti	U pukovniji	Od oranica ili livada						Od vino- grada		Voćnja- ka i ku- binj- skih vrtova		Od šuma	
		I.		II.		III.							
		r a z r e d a											
		fr.	ně.	fr.	ně.	fr.	ně.	fr.	ně.	fr.	ně.	fr.	ně.
I.	ličkoj, otočkoj, ogulin- linskoj i slunjskoj ..	—	52.5	—	35	—	21	1	5	1	5	—	—
	I. i II. banskoj	—	70	—	52.5	—	35	2	10	1	40	—	—
	gradiškoj.....	—	87.5	—	70	—	52.5	4	20	1	57.5	—	—
	brodskoj i petrovaradin- skoj	1	05	—	87.5	—	70	4	20	1	57.5	—	—
	II.	1	57.5	1	22.5	—	87.5	4	20	2	10	—	52.5
	III.	1	57	1	22	—	87	4	20	2	10	—	52

Polag navedene razdiobe u procienbene kotare sačinjavaju obostojala lička, otočka, ogulinska i slunjska pukovnija kotare broj I. do VI.; I. i II. banska pukovnija kotare broj VII. i VIII.; gradiška pukovnija broj IX.; brodska i petrovaradinska broj X. do XIII.

Prispodobimo li pako primjerice kostajnički procienbeni kotar sa današnjim poreznim stanjem (po ljestvici gornjoj za II. bansku pukovniju) i budućim, to vidimo sliedeća:

P o r e z:

Sadanji: budući sa 20%
od čistog dohodka:

Za oranicu	I. razreda	70	nč.
" "	II. "	52 ¹ / ₂	"
" "	III. "	35	"
" "	srednje	52 ¹ / ₂	" 43 ⁶ / ₁₀ nč.
" livade		52 ¹ / ₂	" 95 ² / ₁₀ "
" vinograde		210	" 97 ² / ₁₀ "
" voćnjake i kuhinjske vrtove		140	" 173 ⁴ / ₁₀ "
" pašnjake vrsti III. . .		52	" 7 ⁸ / ₁₀ "
" " " I. i II. . . .		—	" 7 ⁸ / ₁₀ "
" šumu (privatnu) . . .		52 ⁵ / ₁₀	" 14 ⁶ / ₁₀ "
" državno i imovno ob- ćinske šume		13 ⁷ / ₁₀	" 14 ⁶ / ₁₀ "

Prispodobimo li još i I. i XIII. procienbeni kotar, to nam se ukazuju porezne stavke sadašnjosti, prema onim budućnosti, ovako:

	Porez za:	oranice,	livade,	vinograde,	voćnjake	
I. procienb. kotar	}	sadanji	0.35	0.35	1.05	1.05
		budnji	0.12 ^{6/10}	0.14	0.36	0.70 ^{6/10}
XIII. procienb. kotar	}	sadanji	0.87 ^{5/10}	0.87 ^{5/10}	4.20	1.57 ^{5/10}
		budnji	1.34 ^{2/10}	0.79 ^{4/10}	2.74 ^{2/10}	2.26 ^{4/10}

Ove tri prispodobе upućuju nas nadalje, da će zemljari-
nski porez na poljodielstvena zemljišta u bivšoj Krajini biti od
povoljna upliva, budući da će isti biti ne samo pravedno razdieljen
polag pojedinih težatbenih vrstih, već će i današnji iznos sni-
žen biti za sve težatbene vrsti.

Za privatne šume snižena će biti porezna stavka za 93.6%, do 46.5% (I. i XIII. procienb. kotar) od današnje stavke, te bi prema tomu i privatne šume mogle lahko po obsegu dobiti, na-vlastito mogli bi se u tu svrhu upotrebiti: pašnjaci i oranice, koji su po novoj procieni uvršteni u zadnji razred čistoga dohodka. Oranice pako pogotovo radi običajne gnojitbe pašom (tako da

ovakove oranice daju istom svake pete godine, i tad slabu, žetvu prove ili helde).

Za obstojalu Krajinu, moći je dakle prema tomu proricati bolju budućnost, — izuzam možda državne i imovno obćinske šume, kojih će budući porez iznašati nešto više od našnjega.

Nu i ovo povišenje poreza, za državne i imovno-obćinske šume, nije baš tako pesimističke naravi, kako to na prvi mah izgleda, uvažimo li, da su procienitelji godine 1864. prigodom radnja u brodskoj pukovniji ustanovili bili, da posavske šume, uz 150-godišnju obhodnju, lahko popriečno za 4.₁₆ kub. met. na godinu prirastu, te da se dobije 40 do 50% drva od proredjivanja, ukupno dakle da 6.₂₄ kub. met., dati mogu; (Oesterr. Monatschrift für Forstwesen 1877 str. 558), dočim spomenute skrižaljke o dohodku za katastralnu procienu ustanovljuju, i za najbolju (I) stojbinsku vrstnoću, za hrastove visoke šume, popriečni dohodak drva od 3.₀ kub. metra. Uvažimo li nadalje, da ova prva stojbinska vrstnoća u obće malo površine zapremlje, tako da u istinu nekim načinom samo nakit elaborata čini, dočim najviše površja na srednji razred, dakle u IV., V. i VI. razred čistoga dohodka otpada.

Zagovaramo li dakle ovime državne i imovno-obćinske šume, to činimo to više radi toga, što se pri ustanovljivanju gospodarstvenih troškova imao uzeti pravedni obzir i na obstojnost, da su imovne obćine utemeljene istom poslie g. 1872., ter da su uslied toga nastale sasvim druge obstojnosti po gospodarstvo toli u državnih koli u imovno-obćinskih šuma, n vlastito pako baš u ovih posliednjih, dočim su uzprkos toga uzeti mjerilom spomenuti poprečni iznosi od god. 1867—1872.

Tako je na primjer od godine 1874., pa do preustrojstva imovnih obćina godine 1881., kod II. banske imovne obćine, s posjedom šumskim od 39.370 ralih, iznosio trošak za zastupstvo, kao i ravnateljstvo for. 0.045
gospodarstveni ured i šumarije „ 0.192
obranbu šumah „ 0.108
Ukupno for. 0.345

po rali i godini. Dočim će počam od godine 1882. iznašati ovi troškovi, polag proračuna za godinu 1882.:

za zastupstvo	for. 0.045
gospodarstveni ured i šumarije	„ 0.264
obranbu šumah	„ 0.192
Ukupno	for. 0.501

po jutru. Važno je nadalje kod ovoga razmatranja i to, da posjed ove imovne občine imade 60% čistih bukvikah, koji se polag prosjeka od god. 1875. do 1881. najviše sa 23% unovčiti mogu, pa i ovaj postotak sastoji se većim dielom samo u onom užitku, što ga pravoužitnici po pripadajućem im pravu bezplatno dobivaju. Uočimo li nadalje, da je požar u ovo-imovnih šuma bukovih tako rekuć običajan, te da znade zahvatiti i na stotine jutara površine, koje radi pomankanja mogućnosti prodaje strunu, ostavljajući prekršene i od vjetra prekinute trčke, izgledajuće poput kamenih krstova na groblju, i kazujuć nam nerazbor ljudski i pohotu za vandalismom. Pa ipak bi ovo bila svakako dva prevažna razloga, s kojih bi se sniženje ustanovljenoga poreza opravdano tražiti moglo, dapače i tražiti moralo, jer nas predstojeća pasivnost imovnih občina svakako nuka na zrelo razmišljanje o stvari.

Da je tome i zbilja tako, spomenuti ćemo samo sljedeći primjer:

U 7-godišnjem razdobju, iznosio je čisti dohodak, uračunav i plaćeni porez, poprečno po jutru godimice	1 for. 13 nč.
k tomu plaćeni porez	„ 13 ⁷ / ₁₀ nč.
Ukupno dakle	1 for. 26 ⁷ / ₁₀ nč.

Vriednost bezplatnih užitaka pravoužitnika

iznašase pojutru i godini poprečno	1 for. 11 nč.
Preosta dakle čisti dohodak od	— for. 15 ⁷ / ₁₀ nč.

Od ovoga se imadu pokriti porez, kao i ostali nepredviđivi izdatci.

Istina bog, pravoužitnici ovlašteni su polag zakona od 11. srpnja 1881. na bezplatno uživanje šumskih pripadajućih užitaka samo dotle, dok dohodak imovnih občina bude mogao pokrivati te izdatke, u protivnom slučaju dužni su u to ime i primjereno plaćati ove užitke. Uvažimo li ipak s druge strane slabo gospodarstveno stanje krajišnika, to je očividno, da će plaćanja šumskih užitaka od strane pravoužitnika biti jako mršava, t. j. ostati će samo na papiru!

Da se uredba zemljarskog poreza čim prije dovrši, naredio je financijski ministar posebnom okružnicom, da se imadu kotarska povjerenstva sastati u prvoj polovici rujna u sjednice, u kojih bi ujedno izabrali i odbor od tri lica, koj bi u slučaju potrebe mjestnoga izvida imao udesiti svoj posao tako, da bi do konca listopada o. g. s izvidi gotov bio. Katastralni ravnatelj opredjeljuje po tom, dogovorno s predsjednikom kotarskoga povjerenstva, kada se imade sastati druga sjednica, ali ipak tako, da se ista svakako u prvoj polovici mjeseca studena obdržala bude.

U ovoj sjednici imati će povjerenstvo izpitati predloge izabranoga odbora; a izabrat će podjedno i reklamacionalo povjerenstvo od dva redovita člana i dva zamjenika.

Odmah, kako su primljeni operati kotarskog povjerenstva, imati će katastralni ravnatelj sazvati okružno povjerenstvo, koje će i opet imati izpitati predloge kotarskoga povjerenstva uz sudjelovanje okružnoga i šumskoga procienitelja.

Čim izaslanstvo okružnoga povjerenstva izpita predloge kotarskoga povjerenstva i podnese odnosne predloge o istih, imat će katastralni ravnatelj sazvati okružno povjerenstvo najdulje početkom siečnja 1883, i to prijaviti financ. ministarstvu.

Bilo bi dakle dobro, da svi poslovi, predradnje, kao i možebitni prigovori pojedinih interesenta čim skorije svrsi shodno podnešeni, odnosno sgotovljeni budu.*

Gustav Pausa,
nadšumar.

Kr. šumarsko gospodarska škola u Požarevcu.

Priobćuje kr. profesor J. Novaković.

Pitanje unapredjenja gospodarstva i šumarstva, od eminetno je državnog značaja po Srbiju.

Srbija je zemlja surovina, i ona će ovaj karakter i dalje za čitav niz godina uzčuvati, ma činili se koji mu drago obrtni preduzetci.

Gospodarstvo i šumarstvo u Srbiji, su ona granitska podloga, na koju se oslanja cijelo državno tielo. Sve naše imanje,

* Ovaj je članak bio takodjer njemački objelodanjen u „Oesterr. M. f. Forstwesen“ g. 1882. str. 417.

sve naše bogatstvo, leži u gospodarstvu i šumarstvu. Šnjima pada, ili se diže i blagostanje naše. Srbiju danas više nego ikada, kako njena sadašnjost, tako i njena budućnost, gone do unapredjenja ovih dvajuh narodno-gospodarskih grana, da svu svoju pažnju i brigu pokloni, da sve svoje sile koncentriše, i ujedinjenje pokrene unapred u pravcu boljka i unapredjenja gospodarstva i šumarstva, jer svaki državni korak mora imati u ovome svoj izvor.

Za poslednjih godina, Srbija je nesumljivo u svima granama državne uprave učinila važne korake k napredku. Nije propušteno, a da se i unapredjivanju gospodarstva i šumarstva pažnja ne obrati, ma sve da to možda i nije učinjeno u onom stepenu, kako je važnost ovih pitanja zahtievala. Kao najvažniji događaj pako, koji je za poslednjih deset godina u Srbiji, u pogledu unapredjenja gospodarstva i šumarstva učinjen, jeste utemelenje „gospodarsko šumarske škole.“

Ova je škola privremeno otvorena 10. listopada 1872. godine u Požarevcu, a u namjeri, da se i kod nas unapredi gospodarstvo i šumarstvo. Škola se ta uzdržava iz fonda školskog, a stoji pod nadzorom ministra financija. Učenje traje u školi tri godine. Učenici se diele; na redovite, koji žive u internatu, uživajuć kroz cio kurs, od države podpuno uzdržavanje, a primaju se samo oni, koji su svršili sa dobrim uspjehom najmanje četiri razreda gimnazije ili realke, a dobrog su vladanja. Redovnih učenika prima se syake godine do 25 a nemogu biti mlađji od 15, ni stariji od 20 godina, ter moraju biti zdravi ter tjelesno razvijeni. Vanredni ili posjetioč pako može biti svaki, koji traži praktičnog i teoretičnog obavještenja iz pojedinih predmeta.

Naučni predmeti diele se na obće, okonomske i šumarske, a svi su obvezni, za sve učenike ove škole. Od šumarskih predmeta predaju se: Sadjenje i gojenje šuma 8. sati na tjedan. Njega šuma 4. sata. Uporaba 4. sata. Uredjenje i taxacija šuma 5. sat. i lov sa 2 sata na tjedan.

Na školi predaje ukupno 8 profesora, sa poprečno 1500 f. a vr. godišnje plaće. Škola posjeduje bogatu knjižnicu, zbirku insekta, mineralija i flore Srbije. Osim toga bogat tehnički i matematički fizikalni kabinet, te preko 200 stotine raznih gospodarsko-šumarskih sprava i orudja.

Za poslednjih deset godina polazilo je školu ukupno 162 učenika. Trogodišnje školovanje svakog učenika stoji državu 1320 franaka. Na uzdržavanje ove škole troši država poprečno 80.000 franaka, od kojih ide na profesorske plaće 31.800 fran.

Nu pored bogatih sredstva za teoretičku nastavu praksa je hrdjavo zastupana. Ovo pako dolazi odtuda što je škola, privremeno otvorena u Požarevca, i nije mogla nikako, da dobije svoje livade, vinograde i šume. Pri školi postoji svega 20 rali gradine.

Ovaj nedostatak, kao i druge školine mane, koje leže u organizmu škole, opažene su već prve godine, i zbor profesorski živo je od vlade tražio da se škole iz Požarevca na stalno mjesto premjesti, i snabde sa zemljom i šumama, kako bi teorija sa praksom išla uzporedno. Nu razne u zemlji političke okolnosti, nedozvoljavahu, da se vlada ovome odazove. Tek ove godine vlada je stvar tu rješila, te su svi učenici svoje školovanje na ovoj školi dovršili, a novi niesu primani. Tako će škola ove godine biti zatvorena, dok vlada nerieši pitanje, o njenom preustrojtstvu i stalnom smještenju.

Željati je da pitanje o preustrojtstvu i premeštenju ove škole zauzme prvo mjesto, medju državnimi pitanji, i da se što prije rieši, jer Serbi će svoju budućnost osjegurati i ugled podići, samo onda, ako se živo zauzmu oko unapredjenja go spodarstva i šumarstva.

U Požarevcu početkom listopada 1882.

Šumarstvo u Ugarskoj.

Hrvatska u političkom je pogledu, a donjekle i u šumarškom, u toli tjesnom savezu sa kraljevinom Ugarskom, da je po svakoga hrvatskih šumara donjekle baš potrebno poznavanje šumarsko-gospodarskih odnošaja onkraj Drave. I to u najnovije doba još i tim više, što nam državne šume neposredno podpadaju pod ugarski ministerij obrta, trgovine i gospodarstva, kao i s toga, što se broj Madjara i u šumarskoj struci kod nas danomice množa. Držimo dakle, da neće biti zgorega, štovane čitaoce upoznati sa člankom, koga je kr. ugarski šumarski nad-savjetnik F. Illes priobćio u 6. svezku ovogodišnjega tečaja

šumarskog lista, koga prof. Bauer u Monakovu izdaje, ter koji članak glasi:

Medju najvažnije stečevine na polju šumarstva u Ugarskoj u novije doba spada bezdvojbeno šumski zakon od god. 1879. (zakonski članak XXXI. od g. 1879.), koji je 8. srpnjem god. 1880. stupio u kriepost. Nejma dvojbe, da će uvedenjem ovoga zakona i u Ugarskoj nastati nova doba rationalnoga šumskoga gospodarenja i njege šuma, kako nam se već i danas korisnosne posljedice njegove pokazuju.

Glavna načela toga baš vele liberalnoga zakona sadržana su po prilici u sljedećem:

Uživanje i gospodarenje šuma, uz čuvanje prava drugih, samo se sljedećimi ustanovami ograničuje.

Zaštitne i zabranbene šume, kao i one iz obzira narodnogospodarstvenih na novo zagajenih pustoših, imat će se u buduće, obzirom na vrst i način njihovog gospodarenja, po saslušanju posjednikah i županijskih upravnih vieća, po ministarstvu za gospodarstvo, obrt i trgovinu označiti i urediti.

Šume se takove nesmiju čistom sjećom uživati, ni krčiti, isto je tako zabranjeno i krčenje šuma, uspjevajućih na absolutnom šumskom tlu, imenice pako na popješčina, na koje se poslednje tlo osobita pažnja svraćati imala bude, a eventualno sad izsječena ili izkrčena takova zemljišta morat će se najdulje u roku od šest godina i opet pošumiti. Zabrana krčenja panjeva i žilja, paša u branjevina kao i stelarenje takodjer su zabranjene na takovih mjestih.

Nebi li pako koji vlastnik htio u rečeno doba takova zemljišta sam i opet zagajiti, to pripada ministarstvu pravo, odrediti takovo zagajenje sudbenim putem; ter se obzirom na to u zakonu nalaze i shodne ustanove, za da se eventualno u tu svrhu i posebna „društva za pošumljivanje“ oživotvoriti mogu. Država podupire takovo pošumljivanje vremenim opraštanjem od poreza, bezplatnim razdieljivanjem semena i biljkah, uzajmljivanjem novaca iz državnih zaklada, kao i neposrednim novčanim podupiranjem.

Država, juridične osobe, gradovi, občine, crkvene zadruge, biskupije, fidei komisi, composesorati i rudane dužne su u svojih šumah uvesti redovito sumarenje, primjereno gospodarskoj osnovi, po ministarstvu odobreno, a isto tako ih zakon veže

na postavljanje primjerenog broja strukovno naobraženog šumarsko-upravnog osoblja i lugara.

Onakovi šumovlasnici, koji u svojim šuma po redovitoj gospodarskoj osnovi gospodare, uživaju tu povlast, da su dužni samo od polovine šumske površine plaćati občinski namet. — Privatni se posjednici dakle, ma da ih zakon i neveže na redovito šumarenje, ipak time podtiču na takovo, a slobodno im stoji, podvrći se i neposrednom državnom nadzoru.

Zakon označuje nadalje i stanovite kazni za one, koji se zakonskih ustanova držali nebi. Tako se naredjuje za krčenje jedne rali = 0.57 ha. zaštitne ili na pjeskovitu tlu se nalazeće šume sa 100—400 for. Krčenje šuma na absolutnom šumskom tlu, odnosno vodjenje čiste sjeće u zaštitnih šuma, kažnjivo je sa 50—300 for., zanemarena naplodba takove šume po rali i godini sa 10 do 100 for., nepodnašanje gospodarske osnove do 14. lipnja 1884. ili nenamještenje potrebitoga šumarsko-upravnoga i čuvarskoga osoblja, kažnjivo je kod šumske površine od 500 rali i manje sa 100—300 for., inače pako sa 300—1000 f. globe. Tko se nebi držao ustanova gospodarske osnove, može se kazniti globom od 25—100 for., a u slučaju povrate i sa 1000 for. globe. Koji više sjeće, nego li bi po gospodarskoj osnovi smio, može se kazniti novčanom globom do iznosa vrijednosti više sječenoga drva, najmanje pako sa $\frac{1}{4}$ te vrijednosti. Isto tako dužni su šumovlasnici eventualni manjak normalne zalihe u stanovitom, po upravnom vieću ustanoviti se imajućem vremenu pokriti.

Šumarsko-redarstvena oblast prve molbe jest županjsko-upravno vieće, odnosno šumarski pododbor istog, koji se iz trijuh članova sastoji; u drugoj molbi pako kr. ministarstvo za gospodarstvo, obrt i trgovinu.

Neposredni nadzor nad vršenjem ustanova šumskoga zakona povjeren je posebnim kr. šumarskim nadzornikom.

Takovih imade ukupno 14, a svakomu njih dodijeljeno je 1—4 pomoćnih povjerenika (nadšumara). Ova se nadzorna okružja steru kroz više županija, ter dolazi poprečno na svako šumarsko nadzorništvo po 545.791 ha. šume.

Šumarski nadzornici imadu pravo, prepriečiti svaki nezakoniti postupak sa šumama. U slučaju pako da „upravno

više“ nebi htjelo zahtjevu nadzornika zadovoljiti, intervenira ministarstvo.

Odnosaj šumskih nadzornika prema upravnom vieću odgovara u bitnosti odnosaju državnih odvjetnika prema sudovom.

Kr. nadzornike šumarstva imenuje sam kralj, a po časti ravni su kr. savjetnikom šumarstva.

Šumarsko upravno i čuvarsko osoblje onih šumovlastnika, kojih šume nadzoru države podpadaju, imade posebnu prisegu položiti, u službi je dužno nositi posebnu uniformu, a uživa sva prava javne straže, neplaćajući ni porez za pušku ni onaj za lov.

Medju šumske prekršaje broji zakon svojevoljno prisvajanje za prodaju još nepripremljenih šumskih proizvoda, od manje nego 30 for. vrijednosti; a medju pogibeljne učine i zanemarenja, n. p. palenje vatre u šumi ili blizu nje, neprijavljenje šumskog požara, oštećivanje šumarskih prometila itd.

Kazne šumskih prekršaja podpadaju u prvoj instancijskoj kotarskim sudovom, u drugoj molbi zbornim sudovom, koji se sastoje iz dvijuh članova upravnog vieća ili strukovnjaka pod predsjedništvom velikog župana.

Šumski se prekršaji imaju za se, ter u najkraćem roku i svom strogošću rješavati. U takovih strana pako, gdje su šumski prekršaji i kvarovi vrlo česti, imaju se svaki mjesec u svrhu dosudjivanja posebna ročišta obdržavati, a ministar može u vanrednih slučajevih na zahtjev interesenta takodjer odrediti, da svaki, koji šumske proizvode prodaje, posebnom potvrđnicom izkazati ima, odakuda je do plodina i užitaka došao. — Ustanova, koja se već i dosada vrlo shodnom pokazala.

Takodjer i obzirom na prevažanje šumskih proizvoda sadržano je u zakonu potrebno, — a isto tako naredjuje zakon shodna i za slučajeve, gdje se u svrhu izvažanja šumskih proizvoda takodjer i putevi i zemljišta susjeda upotrebiti imaju.

Novac, koji će unići od globe, ide $\frac{1}{5}$ u ubožku blagajnu občine, $\frac{4}{5}$ pako pripadaju novoj zemaljskoj šumarsko-kulturnoj zakladi, iz koje se razne potrebe šumarstva podmirivale budu.

Povjest postanka tog šumskog zakona svjedoči nam, da je glavna zasluga u tom pogledu išla zemaljskom šumarskom društvu, koje počam od g. 1868., kad no je nacrt osnove novog šumskog zakona izradilo i ministarstvu podnilo, nije propustilo

sgode, da urgira podnešenje te osnove na ustavni pretres parlamentu.

Madjarsko šumarsko društvo danas je jedno od najuglednijih i najbogatijih društva u zemlji. Broj članova, među kojima se svi i najodličniji muževi i velikaši zemlje nalaze, iznaša danas: 636 utemeljiteljah, 502 godišnja, 5 počastna člana i 1 protektor. ili ukupno 1144 člana!

Imetak društvene zaklade iznaša ukupno 148.254 for. — od kojih pripada samoj Deakovoj zakladi 10.000 for., Wagnerovoj zakladi pako 6633 for.; Ovoj poslednoj zakladi je svrha, podupiranje sirotčadi šumarskog osoblja.

Godišnji prinos članova iznaša 8 for. Zato im pripada i bezplatno društveni list „Erdészeti Lapok“, koji mjesečno izlazi, a obsizao je g. 1882. ukupno 72 tiskovna arka.

U glavnome se djelatnost društva očituje u širenju racionalnog šumarskog znanja među šumoposjednici.

Za podići madjarsku šumarsku literaturu, izdaje društvo godimice nagrade u iznosu do 100 dukata iz Deakove zaklade. Tako je nagrađena šumarska botanika sa 200 dukata, upotrebljivanje šuma sa 100 dukata, a „Dendrometrija“, što no ju izdaše profesori šemničke akademije Fekete i Šoltz, sa 100 dukata — medjuto je baš sada razpisana nagrada od 40 dukata za djelo: „O našumljivanju pešćara.“

Skupštine obdržaje društvo izmjenice po raznih predjelih zemlje. Predmetom razprave bijahu u posljednje doba sljedeća temata: Koje se vrsti uzgoja preporučuju osobito za šume al-földskog područja? Kako je moći stare hrastove šume, noseće želud i šišku, obzirom na pašarenje najbolje pomladiti odnosno uzčuvati? Kojim bi se načinom mogli unovčiti ogromni kompleksi bukovih šuma po prigorju? Koji je rentabilitet šuma guljača, kako da se u hrastovih šumah guljača gospodari, a koji je način unovčenja kore najbolji? itd.

Šumarskom se društvu u njegovoj djelatnosti imade nadalje pripisati, što ugled šumarskog stališa takodjer i u nas danomice raste. Po malo već se i u Ugarskoj uvidjava, da su samo toli praktično, koli i teoretično naučni strukovnjaci zvani, šumami shodno i racionalno gospodariti i postupati

Da i madjarski posjednici velevažnost šuma cjeniti počinju, dokazuju medju ostalom takodjer i u najnovije doba po

ravnicah alföldskih izvedeni nasadi. Šumarsko je društvo podhvati taj na sve moguće načine podupiralo, iztihući svako doba korist i potrebu ošumljenja pešćaraha.

Za da se i privatnim šumovlasnikom omogući namještenje valjanog lugarskog osoblja, postoji već kroz više godina posebni naukovni tečajji za lugare kod pojedinih državnih šumskih ureda, u najnovije doba pako radi se i o tom, da se u Segedinu posebna lugarska škola uredi.

Književna djelatnost ugarskog šumarskog društva priznata i odlikovana bi najvećimi znaci priznanja na parižkoj, bečkoj, kao i stulweisenburžkoj izložbi. Društvo izdaje takodjer i posebni madjarski šumarski kolendar, od kojega se je posljednje godine 1000 komada prodalo. Napredak toli društva, koli i šumarstva u zemlji očevidan je, tako da se danas već i madjarski šumar strukom svojom slobodno ponositi smije.

Na obranu.

Piše c. kr. umirovlj. šumarnik A. Tomić.

Veleštovani gospodin upravitelj dobara g. baruna Prandau-a gosp. Adolfo Danhelovsky, objelodanio u „Šumarskom listu“ VI. Tečaju na str. 182. u članku pod naslovom „K riešenju pitanja o čistomu prihodu šuma“, prigovore protiva po meni jur god. 1881. u „Šumarskom listu“ na str. 248. i sljedećih, objelodanjenom članku „Nekoliko rieći o silhuetti šumarnika Danhelovskoga“.

Prigovori se ti u bitnosti svadjaju na sljedeće pitanje „da li mi je poznata šumsko gospodarstvena ciel, u kojoj svi dobni razredi od prve do x. te godine obhodnje, u jednakih ili barem približno jednakih površina postoje?“ — Obstoynost koja bi odgovarajuća bila idealnoj šumi, predstavljajućoj normalnu šumu. To je pako jedna onih „koza“ — koju t. z. praktikeri, pristašam rationalnih metoda naproti, najvole derati odnosno stavljati. Nemisleći pri tom, da tamo već pitaju za gotov učin, koji se tek po obavljenoj jednoj gospodarskoj obhodnji, koja kod visokih šuma 100 i više godina traje, postizava, dočim se bit rationalnih metoda baš u tome karakteriše, da nastoje iz

nepravilnih šuma, pravilno — odnosno normalno stanje šuma polučiti, koje u istinu neobstoji — već se tek stvoriti imade.

Za polučiti pako normalno stanje koje šume, nuždni su prije svega neki preduvjeti, pak se u ostalom obzirom na ovo, pozivljem i opet na ono, što sam spomenuo bio u „Šumarskom listu“ br. 2. i 3. od god. 1877. obzirom na normalni prihod i normalnu zalihu jedne šume, gdje sam podjedno bio takodjer i iztaknuo, kako je gosp. professor Hundeshagen time, što je po kameralnoj taxaciji proračunavanu normalnu zalihu prevelikom označio, postao začetnik nespোরазumljenja medju strukovnjaci, kao i tim što je u mjesto normalne zalihe uzeo sbroj zbiljnih priraštaja pojedinih dobnih razreda, za zbiljnu normalnu zalihu, u račun. Učin pogrešan, jer je taj sbroj premalen za kojih 14⁰%, od zbiljne normalne zalihe, koje zadnji član (zaliha najstarijeg dobnog razreda) normalni prihod predočuje. U tadanjem rukopisu uvukla mi se je medjutim pogriješka, jer sam pogrešni taj iznos samo sa 8⁰% označio bio — činjenicu koju time izpravljam.

U predstojećem se slučaju, medjutime radi jedino o pravom shvaćanju smisla zakona o katastralnoj procieni, pak zato i nastojah u svojih razmatranjih o silhuetti gosp. Danche-lovskoga, da občinstvo o tome uputim, a to učinih još i stoga, pošto se u silhuetti medju ostalimi i takove činjenice spomenute nalaze, koje rek posvemašno neznanje stvari posvedočuju, u kojem mi pogledu još i sliedeća u prijašnjih mi radnjah nespomenuta činjenica dokazom budi. U spomenutih se bo silhuetta tvrdi; da se prigodom katastralnog procjenivanja šuma, nuzgredni užitci, poput žirovine, šiske i paše, isto tako kod obračunavanja čistog prihoda branjevina kao i ostalih mladih sastojina u račun uzimaju, dočim kako poznato, mlade sastojine tih koristih u istinu nedavaju, tvrdnja koja medjutim nestoji.

U smislu katastralnoga naputka za procienu šuma bo imadu se prije spomenuti medjutimni užitci, odnosno njihove vriednosti za svaku šumu, za razdobje od godine 1850. do 1874. ustanoviti, ter onda poprečni prihod istih po rali i godini, na cielu površinu dotičnog stojbinskog razreda porazdieliti i to stoga razloga, što po konačno ustanovljenom čistom prihodu po rali, dakle jedinici površine, tek ustanovljenje poreza slie-diti ima. Pošto je prema onome što u prije spomenutom primjeru navedosmo, doba starosti prve stojbinske vrstnoće 150

godina, ter stavimo li nadalje, da u tom razredu 100 ralih jur sjeći dorasle šume bude, a 50 ralih pako još nedorasle, to iz toga sledi:

Prvo da se je ustanovljeni prihod nuzgrednih užitaka, samo iz zbiljnih prihoda te vrsti, od stare šume od 100 ralih dobio i to iz računa i dobivenih podataka dotičnog šumovlastnika, drugo, da se za branjevine i nedorasle sastojine nije moglo ništa računati, pošto iste i u istinu takovih koristih nedavahu.

Biti će pako svejedno, razdijeliti mi tako proračunani 24 godišnji poprečni prihod, tih nuzgrednih užitaka, koji neka n. pr. 24 for. iznaša, razmjerno na čitavu površinu dotičnoga razreda stojbinske vrstnoće od 150 ralih, ili pako samo na površje dobnih sastojina, s površjem od 100 ralih, jer: u prvom ćemo slučaju dobiti na ime prihoda za nuzgredne užitke 24 novč. po rali starih ili ti doraslih sastojina, u drugom slučaju pako po rali za čieli razred vrstnoće 16 novč., pošto time jednaka suma na čitavi stojbinski razred dolazi, naime: $24 \text{ (kr.)} \times 100 \text{ (ralih)} = 16 \text{ (kr.)} \times 150 \text{ ralih}$.

Ili $24 \text{ for.} = 24 \text{ for.}$ neće se dakle niti novčić više zaračunati, nego li poprečni prihod i zbilja iznašao. Što se pako normalnoga stanja šume tiče, to isti sjegurno nije puka ideja, kako to običavaju protivnici tvrditi, samo da rationalnu methodu diskreditiraju, a to već i zaoto ne jer se isto temelji na drvnoj gromadi sastojine, u dobi sječivosii istih, po čemu realnu podlogu dobiva, kako nam to i sljedeći primjer dokazuje.

Ako li podielimo drvnu zalihu jedne rali sjeći dorasle i u sklopu se nalazeće sastojine, sa dobom starosti iste dobiti ćemo broj, koji nam označuje popriečni godišnji prirast spomenute sastojine po rali i godini. To pako nedvojbeno vriedi, ma da i zbiljni prirast drvne gromade nije godimice jednak, tako dobivenom poprečnom godišnjem prirastu, vriedi dalje i stoga, što kako znamo, razlike medju poprečnim i zbiljnim godišnjim prirastom, za dobe sječivosti sastojine (Hauberkeitsalter, Zuwachs = Maximum) podpunoma nestaju t. j. oba su tada jednaki. Ta činjenica pako jeste ona realna podloga normalnog prihoda, na kojoj se primjereno dobi obhoduje, takodjer i odgovarajuća normalna zaliha a s ovom u savezu takodjer i normalno stanje šume osniva.

Dalnja razglabanja pako o tome, tiču se već i same rationalne methode, kojoj jeste kako znamo, prije svega svrha normalno stanje šume polučiti, nespadaju dakle strogo uzeto u okvir ovih razmatranja.

Vriednost Presslerove nauke „o rentabilitetu šuma“, na koju se g. Danchelovsky u svojim prigovorih toli oslanja, iztaknuo je vrlo dobro u ovome listu g. prof. Kesterčanek u članku „Bit pitanja o rentabilitetu šumarstva.“ Svezak II. strana 80—107., na koji budi ovdje upućeno.

Što se pako tiče, mana i pogriješaka, počinjenih prigodom katastalne ocjene prema zbiljnom stanju šuma i ustanovljenim stojbinskim vrstnoćam, zaoto i sam zakon naredjuje reklamacije — za predusresti nepravednostim te vrsti. Ove reklamacije bijahu za dobe provizornog katastera, ustanovljene unutar granica svake pojedine občine, po sadanjem zakonu pako dozvoljene su za svako pojedino okružje — dakle za znatno veći obseg.

U tu svrhu imati će dakle i strukovnjaci, koji će kod okružnih povjerenstva intervenirati, prigodom nadgledavanja stojbinskih razreda, pobilježiti činbenike nečistog kao i čistog prihoda za svaki pojedini takav razred, jer se baš na ovih i samo razredjivanje temelji. Što se pako drvnog prirasta tiče, to se imade ovaj za svaku gospodarsku ciel stojbinskog razreda, koja je vlasništvo pojedinoga posjednika, razmerno u toj cieli se nalazećim sjeći doraslim sastojinam, od starijih i mlađih sastojina jednako u obzir uzimati, jer tuj stojbinska vrstnoća odlučiti imade.

U takovom se slučaju imadu još i možebitno izvan granica takovih ovećih jednomu vlasniku pripadajućih šuma se nalazeće šume preizpitati, imadu li zbilja sva ona obiležja sadržana u sebi, koja dotični razred vrstnoće karakterišu ili ne, u kojemu se poslednjem slučaju iste mogu, za uvršćenje u koji nižji razred vrstnoće reklamirati, dokaže li se i zbilje da za takove omanje čestice i zbilja nevriedi isti prirast i to možebiti i zaoto što nestoje u savezu s inom šumskom površinom, ili ako oni u nečistom prihodu izkazani nuzgredni užitei, žirovine, paše itd. bud s kojih razloga u račun doći ne mogu.

Pošto je u ostalom u provincialu segregacija jur svagde provedena, a isto tako i u bivšoj vojenoj Krajini izlučenje državnih šuma i onih imovnih občina obavljeno, to gori spome-

nuti prigovori, obzirom na raznolike posjednike, samo još iznimno možda za njeke krajeve u provincijalu vriediti mogu; nipošto pako i za šume bivše Krajine, poštu u poslednjoj i onako samo dvie vrsti šumovlasnika nalazimo naime erar i imovne občine.

Dali se napokon i onaj po gospod. Danchelovskomu navedeni novčani primjer i zbilja može smatrati umjestnom prišpodom, s mojimi razpravlanji zakona o katastralnoj procjeni, ili ne — o tome odlučiti prepuštam čitateljem.

U Zagrebu mjeseca srpnja 1882.

Različite viesti.

Šumarski državni izpiti. Obdržavani su kod kr. zemaljske vlade od 18. do 23. rujna t. g. U povjerenstvu bijahu kr. ravnatelj šumarstva E. Durst kao predsjednik, kr. izjvestitelj za šumarstvo Fran Čordašić i kr. šumski nadzornik Mio Vrbanić. Izpitu se podvrglo ukupno 18 kandidata i to 11 bivših slušatelja u Križevcih, 5 bivših slušatelja visoke škole za šumarstvo u Beču, 1 bivši slušatelj akademije u Tharandu i jedan akademije u Schemnicu. Od ovih položise izpit s odlikom gg. Kozarac i Ilić, a jednostavno budu osposobljeni gg. Crnković, Drenovac, Dračar, Starčević, Kraljević, Sever, Zeisberg, Rajnović i Lončarić. — Svi državni šumari (akoprem rodjeni Hrvati) pravili su izpit njemački — čemu se ne malo čudismo!

Naša tisovina (die gemeine Eibe). Veleštovani naš suradnik g. kr. katastralni nadzornik J. Ettinger priobćuje nam sljedeću zanimivu o tisovini po Hrvatskoj. Riedko ovo drvo raste po planinah i sriednjih gorah u Hrvatskoj, nu malo ga je dan danas još vidjeti visokoga uzrasta i jakoga debela. Medju najdebljimi tisami, koje sam do sada vidjevao, ima jedno sačuvano u Varaždinu u vrtu gradjana Apela, koju nedvojbeno, kako mi i vlastnik spomenu, bivši u Varaždinu Pavlini zasadiše, jer je i ono zemljište gdje no je sada spomenuti vrt, negda spadalo k samostanskomu posjedu Pavlina. Spomenuto je drvo liepoga uzrasta i pravilne krošnje, a biti će mu jedva premca u Hrvatskoj, pače ni u cieloj monarkiji. Izmjeriv ga prigodno ove godine, imalo je to drvo u prsnoj visini obod od 239 cm. iliti promjer od 76 cm. Druga jedna tisa spomena vriedna, nalazi se u vrtu pred nadbiskupskom palačom u Zagrebu, takodjer je liepoga uzrasta, a imade u prsnoj visini obod od 218 cm. iliti promjer od 70 cm. Oba ta stabla pako podpuno su zdrava, a bit će valjda vršnjaci u dobi. Jer što je ono u Varaždinu jače i višje bit će uzrok bolja stojbina i položaj, a bit će oba valjda negdje početkom šestnajstoga stoljeća zasadjena.

Na gori zagrebačkoj bilo je, kako mi pripovjedahu žitelji, još prije 30—40 godina prilično tisovine i to ojakih stabala, koja su međjutim seljaci jur izsjekli, prodavajući drvo zagrebačkim tokarom, koji ju rabiše za

pravljenje slavina za burad. Jer bi svijet najvolio kupovati slavine iz tiso-vine. Sada u gori zagrebačkoj samo još po koji kržljavi žbun tiso-v živo-tari — a i naši tokari već slabo trže slavine iz tiso-vine, — dočim se i svijet već priučio i na slavine iz sljivovine i javorovine. Nješto tisa imamo takodjer i u gori kalničkoj.

Natječaji za Dalmaciju. Primismo sljedeću objavu iz Dalmacije: Dozvolom visokog ministarstva poljodjelstva razpisuje se natječaj, za mjesto c. kr. nadlugara (k. k. Forstwart) sa godišnjom plaćom 400 for., stana-rinom 100 for. i putnim paušalom 100 for. Služba privremena na tri go-dine uz eventualno produljenje. Službeni kotar u gornjem području potoka Čikole. Vlastoručne molbenice sa izpravami vrhu položenog nižjeg šu-marskog državnog ispita na c. kr. dalmatinsko namjestništvo u Zadru.

Na pokriće mjesta občinskoga šumara za šume političnih občina Raba i Paga. sielom ureda u Pagu, takodjer je razpisan natječaj. Plaća 500 for. Stanbina 60 for. Putovnica 160 for. Pisarnina 20 for. Natje-catelji imaju svoje molbenice upraviti na c. kr. kotarsko poglavarstvo u Zadar. Traži se medju ostalim i znanje hrvatskog i talijanskog jezika i svjedočba o položenom državnom ispitu za samostalnu šumarsku upravu.

Odlikovanja. Od hrvatskih izložitelja na izložbi u Trstu, izloživših predmete šumarske skupine izložaka budu odlikovani: Zlatnom kolaj-nom: Kr. šumarsko i gospodarsko učilište u Križevcih. Alexa pl. Tüköry u Daruvaru za šumske proizvode. — Albert Mauthner u Zagrebu za šumske proizvode. — Tvornicâ građevnoga stolarstva u Zagrebu. — Nikola Srića u Novom za ljesariju. — Srebernom kolajnom: Eugen Dobiaschn u Gospiću za zbirku kukaca. — Ljudevit Hagenauer u Zagrebu za lovačke i ribarske sprave. — Morović i Šipuš u Sisku za dužice. — Antun Šušanj u Senju za vesla. — Antun Derenčin na Šušaku za smolu — i Neuberg knjigoveža u Križevcih za šumarsku biblioteku mjedenom kolajnom.

Naše šumarsko učilištu. Predavanja na kr. šumarskom učilištu započela su na dne 10. listopada. Kako radošću konstatiramo broj slušatelja i ove se je godine i opet znatno pomnožao, a šta više, imade medju njima već i više abiturienta inakih srednjih škola. — Činjenica koja najbolje dokazuje — da bi se sada već moglo i u obće, primjereno pravednim željam praktitekera, kao preduvjet primanja na zavod — bar za šumare — zahtijevati, svjedočba vrhu dobrim uspjehom svršenih nauka, koje vi šje gimnazije ili realke, a bio bi to nedvojbeno korak napred od eminentne važnosti po dalnji razvoj toga zavoda. — Slušatelja upisano je ove godine ukupno do osamdeset i pet. Od ovih polazi prvi zajednički tečaj za šumare i gospodare više od 30 slušatelja, drugi šumarski tečaj 16, a treći šumarski tečaj 18 slušatelja.

Nova šumarska knjiga. Nakladom visoke kr. zemaljske vlade izašla je netom izpod tiska nova šumarska knjiga „Osnovi nauka ra-čunanja vriednosti šuma, po Dr. Gustavu Heyeru kr. bavorskom profesoru šumarstva na kr. sveučilištu u Monakovu. Za porabu slušatelja kr. šumarskog učilišta u Križevcih, preradio Fran X. Kesterčanek.“ Ciena knjige 90 novč. A dobiva se i u knjižari g. Neuberga u Križevcih. — Ovom je knjigom i opet učinjen korak napred — u pogledu hrvatskog

šumoznanstva. Knjiga jest ta, donjekle 3. svezak „obće procjene“ u koliko bo već g. 1880. po visokoj vladi izdana „Dendromeirija“ prvi dio sačinjava. Pisac uzeo jest prigodom preradbe Heyerovog djela „die Waldwerthrechnung“ takodjer i na njekoje naše posebite hrvatske odnošaje, primjereni obzir. Vrstnoća Heyerovih spisa u obće, a napose i ovoga mu djela, predobro je poznata svakomu šumaru, van da bismo još i više o njih spominjati trebali, a reći ćemo samo još i to, da i profesor Heyer sam baš sada, treće njemačko izdanje toga svoga djela sprema.

Osobita vrst drva za našumljivanje goljetih. Piše nam prijatelj sa kraških strana. Novi vjek a osobito današnji šumari, nemogu već smoći prokletstva, kojimi da prokunu ono vražje pleme, što nam pobrsti bujne šume i učini iz onih rajskih gora, danas zievajuće paklensko strašilo. Svi kad proklinjemo tražimo si dušmana u daljini, u dalekoj prošlosti, a ta sotona tik je uz nas. Medjašnici su mojih šuma tri vlastelinstva, dva su njih na hrvatskom zemljištu, a jedno je na kranjskoj strani. Ta posljednja gospoštija radi u svojih šuma baš onako, kako su nedavno Egipćani sa Evropljani postupali. Sjeće sve — što još amo tamo preostalo. Neznam pako dali se sama mladi ili vlastelinska gospoda (zbog osobitih prednostih valjda) kultiviraju tamo toli silnu množ bazge (*Sambucus nigra*), nu to znadem da su to sjegurno najlepše bazgove sastojine na daleko i široko. Ovdešnji ih narod kune, a stranci se čude takovu vandalizmu. Gdje im duša i na što more čovjek toliko blago trošiti, dok obćine imajuće pre mnogih potreba svoga naroda izpunjavati, umiju i hoće svojih šuma čuvati.

Ta pogledajte samo nisu li obćinske šume napram onim vlastelinskim kao plavo vedro nebo, napram mrkom poderanom ciganskom šatoru, — Ali da njima je do kultiviranje bazge, iz koje će valjda graditi brodovlje, po kojem će prevesti u daleke kraju svoju zlosretnu kulturu — na propast hrastu, bukvi, jeli itd. nek žive bazga!

Izpražnjena mjesta i natječaji. Čujemo, da je kod njegove preuzvišenosti g. patriarke karlovačkoga u Dalju, zatim kod presvetlog g. biskupa djakovačkoga, zatim kod vlastelinstva kutjevačkog izpražnjeno više šumarskih mjesta — upozorujemo na otu — za da se gospoda koja bi možda želila koje mjesto polučiti izvole pismeno o potanjem obavjestiti kod dotičnih gospoštija. — Pri tom i opeta iztićemo — da vrlo žalimo, što se natječaji za popunjivanje šumarskih mjesta — nejavljaju i ovome uredništvu — što bi svakako toli u interesu članova koli stranka bilo.

Stupovnosti čista prihoda šuma katastralnoga ravnateljstva osječkoga. U sljedećem dajemo izkaz čista prihoda šuma, kako bje kotarskim katastralnim povjerenstvom po Slavoniji, po katastralnom ravnateljstvu u Osjeku predložen.

Za procj. kotar	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8. razred šum. stobj.
1. Osjek . . .	3.60,	3.20,	3.00,	2.80,	2.50,	2.20,	1.80,	1.00 čisti prihod u for.
2. Valpovi . .	3.00,	2.80,	2.40,	2.00,	1.80,	1.50,	1.00,	0.70 " " " "
3. Virovitica .	3.20,	2.20,	2.00,	1.70,	1.50,	1.20,	0.90,	0.60 " " " "
4. Našica . .	2.30,	2.00,	1.50,	1.30,	0.90,	0.70,	0.35,	— " " " "
5. Slatina . .	3.00,	2.40,	2.00,	1.50,	1.20,	0.90,	0.60,	0.30 " " " "
6. Djakovo . .	1.80,	1.60,	1.40,	1.20,	1.00,	0.80,	0.60,	— " " " "

7. Vukovar .	2.90, 2.60, 2.30, 2.00, 1.80, 1.40, 1.00, 0.60	čisti prihod u for.
8. Ruma . . .	2.20, 1.80, 1.40, 1.20, 1.00, 0.60, 0.45, 0.30	" " " "
9. Požega . .	1.20, 1.00, 0.85, 0.70, 0.50, 0.30, 0.20, —	" " " "
10. Pakrac . .	1.20, 1.00, 0.85, 0.70, 0.50, 0.30, 0.20, —	" " " "

U koliko nam je poznato, malo ne sva kotarska povjerenstva zahtievahu obalenje, tih baš vanredno rek bi visoko ustanovljenih izkaza čistog prihoda.

XXXIV. Glavna skupština českok šumarskog društva. Obdržavana bi na dne 7. do 9. kolovoza t. g. u mjestu Klatau (kotaru Pilzenjskom). Skupštini je prisustvovalo do 600 učestnika, sa skupštinom bijaše podjedno skupčan izlet u šume kneza Hohenzolera. Skupštini je predsjedao knez Carlo Švarcenberg. Za društvenog poslovođu za sledeću godinu bude izabran c. kr. šumarski savjetnik Svoboda. Za počasnog člana bude predsjednik šlezkog šumarskog društva Tramitz izabran.

Mala zbirka zakona. Dozvolom visoke vlade izdala je zagrebačka knjižara Mučnjak i Sentleben u svojoj zbirci zakona i naredaba, uz lovski zakon i šumski zakon od god. 1852. — Knjiga veoma je sgodno udešena a ciena neznatna, 15 novč. stoga se i sama po sebi svakomu preporučuje koji šumski zakon treba. Dobiva se takodjer u knjižari Gustava Neuberga u Križevcih.

Statistika šumarstva Austro-Ungarije. Pod naslovom „die Wälder Oesterreich-Ungarns“ izašla je u Beču nakladom A. Höldera, brošura od Karla Krafta, kano ti posebni otisak istoimene razprave, časopisa „statistische Monatsschrift“. Sadržaj djela razdijeljen je kako sliedi: Razmerje šuma u Austro-Ungariji prema ukupnoj površini i žiteljstvu. Razdelenje šumske površine obzirom na pojedine krunovine. Razmerje relativne šumske površine, prema relativnoj napučenosti. Postotno razmerje čitave površine ukupne države, po pojedinih razredih šumovitosti i postotno razmerje šumovitosti razdeljeno po političkih kotarih, županija itd. — Knjiga ne samo da je vrlo poučna, no i interesantna po svakoga, koji se narodno-gospodarstvenimi odnošaji bavi.

Izješće o upravi i gospodarenju kod druge banske imovne občine. Baš se ovaj svezak „Šumarskog lista“ dotiskavao, kadno primismo od strane slavnog šumskog ureda vele zanimivu i važnu knjižicu, pod naslovom; „Izješće o upravi i gospodarenju kod druge banske imovne občine, u godinah 1875. do 1881.“ Izdao ga gospodarstveni ured u Petrinji dozvolom visoke kr. hrv. zemaljske vlade u Zagrebu, naredbom od 18. rujna 1882. unutarnjeg odjela br. 29.229. Tiskano u Zagrebu 1882. kod C. Albrechta. Knjižica zapremajuća 45 strana u velikoj osmini, predočuje nam dosta podpuno stanje uprave i gospodarenja druge banske imovne občine od g. 1874. do uključivo g. 1881. Sadržaj djela podijeljen je u sledeća poglavlja: 1. Osjeganje šumskih medja. 2. Uredjenje gospodarstva. 3. Pošumljenje. 4. Promet sječina. 5. Radnički i prevozni odnošaji. 6. Nuzgredni užitei. 7. Dogodivši se škodljivi uplivi po šumu i gospodarstvo. 8. Sredstva za uzgoj i obranu mladih nasada i sastojina. 9. Šumski prekršaji. 10. Opažanja i mjere pogledom na dohodak šume i unovčenje iste. Osim toga dodano je na kraju još i 9 preglednih skrižaljka. Ovo je izješće radnja

predstojnika tamošnjeg šumskog ureda i poznatog suradnika našeg g. Gustava Pauze. — Mi ćemo se u interesu stvari do zgođe možda još obširnije nanj obratiti, za sada samo još spominjemo, da se knjižica ta dobiva uz cieniu od 40 novč. (zajedno s poštarinom, inače 35 novč.), kod šumskoga ureda II. banske imovne obćine u Petrinji. — Čvrsto se pako nadamo da nijedan naših čitatelja neće propustiti zanimivo to djelce naručiti, koje bi moglo biti poticalom i ostalim našim imovno obćinskim šumskim uredom.

Pošumljenje krša i naš autonomni budget. Poznato je da u rečkoj županiji do 7 četvornih milja krša imade, kojega zagajenje u obseg djelovanja naše kr. zemalj. vlade spada. Kako je po naše primorje pitanje o pošumljenju gologa i pustoga krša, baš i pitanje životno po tamošnje žiteljstvo, to se već god. 1858. počelo o zagajenju tamošnjih goljetih raditi. A već god. 1864. nalazimo u proračunu konkurencialne zaklade, uvrštenu svotu od 500 for. Sustavno se počelo oko te stvari raditi tek godine 1876. kad je krš po vještacih pregledan, ter ustanovljena svota i način kojim će se postupati. Za podmirenje troškova odredjeno bi, kako iz vladinog izvještaja podastrtom saboru vadimo, počam od god. 1876. po 2000 for. Iz dotacije potrošeno bi: g. 1876. — 600 for. god. 1877. — 600 for., g. 1878. — 100 for., god. 1879. — 1000 for., god. 1880. — 2000 for., god. 1881. — 2000 for. Priobćujući to, želili bismo samo da visoki sabor bude čim skorije mogao i deset puta toliku svotu u tu nuždnu svrhu doznačiti, da bar svota namienjena pošumljenju krša bude iznašati ako ne isto onoliko, a ono $\frac{1}{3}$ svote, koju zemlja godimice za pastuharstvo i podignuće konjarstva u zemlji troši.

Imenovanja. G. Dragutin Laksar dosada šumar imovne obćine Gjur-gjevačke imenovan je nadšumarom imovne obćine Slunjske. — Adolf Böhm za kotarskog šumara imovne obćine Slunjske u Vojniću.

Novi članovi hrv. šumar. društva. Društvu pristupiše gg. Miladin Štriga kr. šumar u Rujevu, Ivan Donadini kot. šumar u Imotskom u Dalmaciji, Elezear Mlinarić abiturient šumarstva u Zagrebu, Dioniz Sever šumarski vježbenik u Belovaru, Vinko Lončarić obćinski šumar u vojnom Križu, I. Getwert šumar u Dolnjem Miholjcu, Božidar Kranjc kotarski šumar u Djakovu.

Dopisnica uredništva. G. A. D. u d. M. Slavonija, priposlano primismo, najsrdačnija hvala, učinit ćemo po želji.

G. F. Z. u Z. Dalmacija. Hvala na prip poslanom, uvrstismo po želji.

G. A. T. u Z. Hvala na prip poslanu, čim dospijemo prevest ćemo i uvrstiti.

G. M. C. u K. Istra. Hvala! očekujemo obećano.

G. A. B. u Č. Srdačna hvala — upotriebit ćemo do zgođe.

G. S. B. u Č. Priposlano primismo, hvala — čim dospijemo priobćit ćemo.

G. G. P. u P. Srdačna hvala — učinismo po želji.

Konačno budi ovime još jednom od strane uredništva svoj veleštovauoj gospodi suradnikom „Šumarskog lista“ za minule eto godine, izražena najusrdnija zahvalnost! Živili!